

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і
торгівлі імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра економіки та бізнесу

Василевич В.Ю.

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ
ДИСЦИПЛІНИ
«ТРУДОВЕ ПРАВО»**

Ступінь: бакалавр

Кривий Ріг
2021

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і
торгівлі імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра економіки та бізнесу

Василевич В.Ю.

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО
ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ
«ТРУДОВЕ ПРАВО»**

Ступінь: бакалавр

Затверджено на засіданні
кафедри економіки та бізнесу
Протокол № 3 від 11.10.2021р.

Схвалено навчально-методичною
радою ДонНУЕТ
Протокол № 3 від 11.10.2021 р.

Кривий Ріг
2021

УДК 349.2(072)

Трудове право [Текст] : метод. рек. до вивч. дисц. / Василевич В.Ю., Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. економіки та бізнесу. Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2021. 77 с.

Методичні рекомендації призначені для здобувачів вищої освіти і включають інформацію щодо змісту модулів та тем дисципліни, планів семінарських занять, завдань з організації самостійної роботи та розподілу балів за видами робіт, що виконуються здобувачами протягом вивчення дисципліни.

УДК 349.2(072)

© Василевич В.Ю., 2021

© Донецький національний
університет економіки і торгівлі імені
Михайла Туган-Барановського, 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	5
ЧАСТИНА 1. ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	7
ЧАСТИНА 2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	13
Змістовий модуль 1. Трудове право як галузь права України, суб'єкти трудового права	14
Змістовий модуль 2. Трудовій договір, робочий час, час відпочинку та правове регулювання оплати, охорони праці	21
ЧАСТИНА 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ	28
Змістовий модуль 1. Трудове право як галузь права України, суб'єкти трудового права	29
Змістовий модуль 2. Трудовій договір, робочий час, час відпочинку та правове регулювання оплати, охорони праці	48
ГЛОСАРІЙ	67

ВСТУП

Трудове право в промислово розвинутих країнах світу визнається однією з головних галузей права. І це зрозуміло, оскільки саме у сфері праці створюються матеріальні і духовні блага, знаходиться зона переплетіння життєво важливих інтересів різних соціальних груп, інтересів державних, суспільних і особистих, приватних. Від методів правового регулювання праці багато в чому залежать суспільний спокій і відчуття обопільного порозуміння між суб'єктами трудових правовідносин. Це сфера, до якої залучено найбільше число членів суспільства, а тому вона заслуговує на особливо пильну увагу держави.

Переважає більшість працездатних громадян України вступають у трудові правовідносини або з боку найманого працівника або з боку роботодавця, і тому, вивчення трудового права є актуальним не тільки для майбутніх юристів, а й для всіх громадян України.

Метою викладання навчальної дисципліни «Трудове право» є формування у студентів системи знань з правового регулювання трудових відносин в Україні, систематизації напрямів та способів вирішення проблем, накопичених практикою розв'язання трудових спорів; у забезпеченні оволодіння студентами сукупністю спеціальних теоретичних знань, а також практичних навичок для подальшої роботи; виховання правової культури майбутніх спеціалістів.

Завдання: навчання студентів системі чинного трудового законодавства, розв'язанню правових проблем, що виникають при вирішенні трудових спорів, визначення правового статусу суб'єктів трудового права, вивчення підстав та умов виникнення, зміни та припинення трудових правовідносин та пов'язаних з ними, ознайомлення з специфічними способами захисту трудових прав.

Предметом вивчення дисципліни є суспільно-трудова відносина, які виникають в результаті укладання трудового договору між працівником і роботодавцем.

Опанування дисципліни дозволяє забезпечити:

1) формування:

– загальних програмних компетентностей:

здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;

здатність працювати в команді;

здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

– фахових програмних компетентностей:

здатність здійснювати діяльність з дотриманням вимог нормативно-правових документів у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності;

здатність використовувати на практиці основи діючого законодавства в сфері готельного та ресторанного бізнесу та відстежувати зміни.

2) досягнення програмних результатів навчання:

знати нормативно-правове забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і застосовувати його на практиці;

розуміти і реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

3) набуття **результатів навчання** (згідно Дублінських дескрипторів):

– **знання:**

принципів і джерел трудового права як галузі у системі права України;

міжнародно-правового регулювання праці;

суб'єктів трудового права та правовідносин у сфері праці;

правового регулювання зайнятості і працевлаштування

– **уміння/навички:**

укладати колективні договори і угоди, трудовий договір;

розв'язувати індивідуальні і колективні трудові спори;

планувати робочий час та час відпочинку;

здійснювати правове регулювання оплати праці

– **комунікація:**

здатність спілкуватися та обговорювати економічну інформацію, проблеми та рішення в контексті економічного механізму підприємства;

здатність роботи в команді, співвідносити свою думку з думкою колективу;

дотримуватися норми ділової етики, володіти етичними та моральними нормами поведінки.

– **відповідальність і автономія:**

демонструвати розуміння вимог щодо професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення сталого розвитку України;

здатність продовжувати навчання із значним ступенем автономії.

Трудове право – гібридна дисципліна, яка поєднує аудиторну (32 години лекцій та 32 години практичних занять) та позааудиторну активності (Moodle), передбачає формування системи знань про основні поняття, закони та тенденції трудових процесів на підприємстві та навчити застосовувати свої знання на практиці.

ЧАСТИНА 1.
ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

1. Опис дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни
Обов'язкова (для студентів спеціальності "назва спеціальності") / вибіркова дисципліна	Вибіркова дисципліна
Семестр (осінній / весняний)	весняний
Кількість кредитів	5
Загальна кількість годин	150
Кількість модулів	1
Лекції, годин	32/8
Практичні / семінарські, годин	32/8
Лабораторні, годин	-
Самостійна робота, годин	86/134
Тижневих годин для денної форми навчання:	
аудиторних	4
самостійної роботи студента	5
Вид контролю	залік

2. Програма дисципліни

Ціль: формування у студентів системи знань з правового регулювання трудових відносин в Україні, систематизації напрямів та способів вирішення проблем, накопичених практикою розв'язання трудових спорів; у забезпеченні оволодіння студентами сукупністю спеціальних теоретичних знань, а також практичних навичок для подальшої роботи; виховання правової культури майбутніх спеціалістів.

Завдання: навчання студентів системі чинного трудового законодавства, розв'язанню правових проблем, що виникають при вирішенні трудових спорів, визначення правового статусу суб'єктів трудового права, вивчення підстав та умов виникнення, зміни та припинення трудових правовідносин та пов'язаних з ними, ознайомлення з специфічними способами захисту трудових прав.

Предмет: суспільно-трудова відносина, які виникають в результаті укладання трудового договору між працівником і роботодавцем.

Зміст дисципліни розкривається в темах:

Тема 1. Трудове право як галузь у системі права України

Тема 2. Принципи і джерела трудового права

Тема 3. Міжнародно-правове регулювання праці

Тема 4. Суб'єкти трудового права

Тема 5. Правовідносини у сфері праці

Тема 6. Правове регулювання зайнятості і працевлаштування

Тема 7. Колективні договори і угоди

Тема 8. Захист трудових прав. Індивідуальні і колективні трудові спори

- Тема 9. Трудовий договір. Поняття, сторони, зміст
- Тема 10. Види трудового договору
- Тема 11. Укладення трудового договору
- Тема 12. Зміна трудового договору
- Тема 13. Припинення трудового договору
- Тема 14. Робочий час та час відпочинку
- Тема 15. Правове регулювання оплати праці
- Тема 16. Гарантії і компенсації
- Тема 17. Дисципліна праці
- Тема 18. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору
- Тема 19. Правове регулювання охорони праці
- Тема 20. Контроль та нагляд за додержанням законодавства про працю

Опанування дисципліни дозволяє забезпечити:

1) формування:

– **загальних програмних компетентностей:**

- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- здатність працювати в команді;
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

– **фахових програмних компетентностей:**

- здатність здійснювати діяльність з дотриманням вимог нормативно-правових документів у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності;
- здатність використовувати на практиці основи діючого законодавства в сфері готельного та ресторанного бізнесу та відстежувати зміни.

2) досягнення **програмних результатів навчання:**

- знати нормативно-правове забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і застосовувати його на практиці;
- розуміти і реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

3) набуття **результатів навчання** (згідно Дублінських дескрипторів):

– **знання:**

- принципів і джерел трудового права як галузі у системі права України;
- міжнародно-правового регулювання праці;
- суб'єктів трудового права та правовідносин у сфері праці;
- правового регулювання зайнятості і працевлаштування

– **уміння/навички:**

- укладати колективні договори і угоди, трудовий договір;
- розв'язувати індивідуальні і колективні трудові спори;
- планувати робочий час та час відпочинку;
- здійснювати правове регулювання оплати праці

– **комунікація:**

здатність спілкуватися та обговорювати економічну інформацію, проблеми та рішення в контексті економічного механізму підприємства;

здатність роботи в команді, співвідносити свою думку з думкою колективу;

дотримуватися норми ділової етики, володіти етичними та моральними нормами поведінки.

– відповідальність і автономія:

демонструвати розуміння вимог щодо професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення сталого розвитку України;

здатність продовжувати навчання із значним ступенем автономії.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)				
	усього	у тому числі			
		лекц.	пр./сем.	лаб.	СРС
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Трудове право як галузь права України, суб'єкти трудового права					
Тема 1. Трудове право як галузь у системі права України	7	1	2	-	4
Тема 2. Принципи і джерела трудового права	7	1	2	-	4
Тема 3. Міжнародно-правове регулювання праці	7	1	2	-	4
Тема 4. Суб'єкти трудового права	8	2	2	-	4
Тема 5. Правовідносини у сфері праці	8	2	2	-	4
Тема 6. Правове регулювання зайнятості і працевлаштування	9	3	2	-	4
Тема 7. Колективні договори і угоди	9	3	2	-	4
Тема 8. Захист трудових прав. Індивідуальні і колективні трудові спори	8	2	2	-	4
Разом за змістовим модулем 1	63	15	16	-	32
Змістовий модуль 2. Трудовий договір, робочий час, час відпочинку та правове регулювання оплати, охорони праці					
Тема 9. Трудовий договір. Поняття, сторони, зміст	8	2	2	-	4
Тема 10. Види трудового договору	8	1	2	-	5
Тема 11. Укладення трудового договору	9	2	2	-	5
Тема 12. Зміна трудового договору	8	1	2	-	5
Тема 13. Припинення трудового договору	9	2	2	-	5
Тема 14. Робочий час та час відпочинку	8	1	2	-	5
Тема 15. Правове регулювання оплати праці	8	1	2	-	5
Тема 16. Гарантії і компенсації	6	1	-	-	5
Тема 17. Дисципліна праці	6	1	-	-	5
Тема 18. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору	9	2	2	-	5
Тема 19. Правове регулювання охорони праці	7	2	-	-	5
Тема 20. Контроль та нагляд за додержанням законодавства про працю	6	1	-	-	5
Разом за змістовим модулем 2	87	17	16	-	54
Усього годин	150	32	32	-	86

4. Теми семінарських/практичних/лабораторних занять

№ з/п	Вид та тема семінарського заняття	Кількість годин
1.	Семінар – розгорнута бесіда Трудове право як галузь у системі права України.	2
2.	Семінар запитань і відповідей Принципи і джерела трудового права.	2
3.	Семінар запитань і відповідей Міжнародно-правове регулювання праці.	2
4.	Семінар – дискусія Форми правових актів, що приймаються МОП.	2
5.	Семінар – дискусія Правовідносини у сфері праці.	2
6.	Семінар – розгорнута бесіда Індивідуальні договори і угоди.	2
7.	Семінар – розгорнута бесіда Колективні договори і угоди	2
8.	Семінар – дискусія Захист трудових прав. Індивідуальні і колективні трудові спори.	2
9.	Семінар – розгорнута бесіда Поняття трудового договору, види трудового договору.	2
10.	Семінар запитань і відповідей Види трудового договору.	2
11.	Семінар запитань і відповідей Укладення трудового договору.	2
12.	Семінар – дискусія Припинення трудового договору.	2
13.	Семінар – дискусія Правове регулювання робочого часу	2
14.	Семінар – розгорнута бесіда Правове регулювання часу відпочинку.	2
15.	Семінар – розгорнута бесіда Правове регулювання оплати праці	2
16.	Семінар – дискусія Порядок виплати заробітної плати.	2
Всього		32

5. Розподіл балів, які отримують студенти

Відповідно до системи оцінювання знань студентів ДонНУЕТ, рівень сформованості компетентностей студента оцінюються у випадку проведення заліку: впродовж семестру (100 балів)..

Оцінювання студентів протягом семестру

№ теми практичного заняття	Аудиторна робота					Позааудиторна робота	Сума балів
	Тестові завдання	Ситуаційні завдання, задачі,	Обговорення теоретичних питань теми	Індивідуальне завдання	ПМК	Завдання для самостійного виконання	

		опитування					
Змістовий модуль 1							
Семінар 1		2	1			1	3
Семінар 2		2	1			1	3
Семінар 3		2	2			2	3
Семінар 4		2	2			2	3
Семінар 5		2	2			2	3
Семінар 6		2	2			2	3
Семінар 7		2	2			2	3
Семінар 8		2	2			2	3
Разом змістовий модуль 1		16	16			16	48
Змістовий модуль 2							
Семінар 9		2	2			2	3
Семінар 10		2	2			2	3
Семінар 11		2	2			2	3
Семінар 12		2	2			2	3
Семінар 13		2	2			2	3
Семінар 14		2	2			2	3
Семінар 15		2	2			4	3
Семінар 16		2	2			4	3
Разом змістовий модуль 2		16	16			20	52
Разом							100

Оцінювання студентів протягом семестру (заочна форма навчання)

Поточне тестування та самостійна робота			Сума в балах
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Індивідуальне завдання	100
40	40	20	

Загальне оцінювання результатів вивчення навчальної дисципліни

Для виставлення підсумкової оцінки визначається сума балів, отриманих за результатами екзамену та за результатами складання змістових модулів. Оцінювання здійснюється за допомогою шкали оцінювання загальних результатів вивчення дисципліни (модулю).

Оцінка		
100-бальна шкала	Шкала ECTS	Національна шкала
90-100	A	5, «відмінно»
80-89	B	4, «добре»
75-79	C	
70-74	D	3, «задовільно»

60-69	Е	
35-59	FX	2, «незадовільно»
0-34	F	

**ЧАСТИНА 2.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО
СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ**

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ТРУДОВЕ ПРАВО ЯК ГАЛУЗЬ ПРАВА УКРАЇНИ, СУБ'ЄКТИ ТРУДОВОГО ПРАВА

Семінар 1 «Трудове право як галузь у системі права України» Семінар розгорнута бесіда

План заняття:

Вхідний контроль

1. Які відносини тісно пов'язані з трудовими?
2. Які особливості методу трудового права?
3. Як розмежувати трудове право від суміжних галузей права?
4. Які джерела трудового права України мають договірний характер?
5. Яке значення основних правових принципів і трудового права зокрема?

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Поняття та історія розвитку трудового права.

Предмет трудового права.

Метод трудового права.

Система трудового права, її структура.

Функції трудового права [10].

2. Індивідуальне опитування (визначити поняття):

Трудове право – це

Роботодавець – це

Об'єкт трудового права – це

Предмет трудового права – це

Організаційна діяльність торгівлі – це

Система науки трудового права - це

Метод трудового права – це

Функції трудового права – це

Соціальна функція трудового права – це

Захисна функція трудового права – це

Виробнича функція трудового права

Виховна функція трудового права – це

3. Практичні завдання.

Завдання 1.

Підготувати доповідь за однією із тем:

Конституційні принципи трудового права України.

Складові системи трудового права.

Джерела трудового права.

Функції трудового права. Зміст соціальної, захисної та виробничої функцій трудового права.

Місце трудового права в національній системі права України.

Взаємозв'язок і розмежування трудового права з іншими галузями системи права України (конституційним, цивільним, адміністративним, правом соціального забезпечення).

Семінар 2 «Принципи і джерела трудового права» Семінар запитань і відповідей

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Охарактеризуйте принципи трудового права.

Конституція України як основне джерело трудового права.

Акти соціального партнерства як джерела трудового права.

Дія нормативно-правових актів, які є джерелами трудового права, у часі, просторі та за категоріями працівників [10].

2. Індивідуальне опитування (визначити поняття):

Система трудового права – це

Система трудового законодавства – це

Принципи трудового права – це

3. Практичні завдання.

Завдання 2.

Користуючись нормативно-правовими актами, письмово навести приклади загальних норм трудового законодавства, які поширюються на всіх працівників, і спеціальних правових норм, що врегульовують особливості трудових відносин окремих працівників.

Завдання 3.

Розробити структурно-логічну схему «Суспільні відносини, які тісно пов'язані з трудовими і становлять предмет трудового права»

Семінар 3 «Міжнародно-правове регулювання праці» Семінар запитань і відповідей

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань

самостійного вивчення:

Надайте визначення поняття міжнародно-правового регулювання праці та способи впливу міжнародних норм на національне трудове законодавство.

Які Ви знаєте універсальні та регіональні джерела міжнародно-правового регулювання: класифікація й загальна характеристика?

Охарактеризуйте Декларацію ООН у сфері забезпечення трудових прав людини (ООН, 1966 р.), Декларацію тисячоліття (ООН, 2000 р.).

Визначте мету створення Міжнародної організації праці (МОП), її основні завдання, структуру і компетенцію [10].

2. Індивідуальне опитування (визначити поняття):

Міжнародні правові норми – це

Європейська соціальна хартія – це

Міжнародно-правове регулювання праці – це

3. Практичні завдання.

Завдання 4.

Іноземець звернувся до дирекції підприємства з проханням прийняти його на роботу на посаду менеджера. Директор відмовив йому у прийнятті на роботу, пославшись на те, що він не являється громадянином України, а іноземці на посаду менеджера не приймаються. Чи правильна позиція, висловлена директором підприємства? [10]

Семінар 4 «Форми правових актів, що приймаються МОП» Семінар запитань і відповідей

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Назвіть форми правових актів, що приймаються МОП.

Який порядок прийняття конвенцій та рекомендацій?

Охарактеризуйте конвенції і рекомендації МОП з питань основних прав людини, зайнятості, соціальної політики, регулювання питань праці, колективних трудових відносин, умов праці, праці жінок, дітей і підлітків, осіб похилого віку.

Охарактеризуйте Декларацію МОП про основоположні принципи і права у сфері праці 1998 р.: зміст і значення.

Які Ви знаєте Європейські міжнародні акти щодо захисту соціальних прав людини? Назвіть акти Ради Європи і Європейського Союзу.

Як Ви розумієте Європейську соціальну хартію (переглянутА. (Рада Європи, 1961 р., 1996 р.), Хартію основних прав Європейського Союзу (ЄС, 2000 р.)?)

Надайте визначення поняттю міжнародно-правового регулювання праці та способи впливу міжнародних норм на національне трудове законодавство

Назвіть Європейські міжнародні акти у сфері захисту соціальних прав людини.

Які існують засоби імплементації міжнародних трудових норм у трудове право України? [10]

2. Індивідуальне опитування (визначити поняття):

Джерела міжнародно-правового регулювання – це

Форми правових актів – це

Європейські джерела трудового права – це

2. Практичні завдання.

Завдання 5.

Підготуйте есе на одну із тем:

1. Поняття міжнародно-правового регулювання праці, історія його розвитку.

2. Суб'єкти міжнародно-правового регулювання. Міжнародна організація праці, її структура, основні напрями діяльності.

3. Універсальні джерела міжнародно-правового регулювання праці.

4. Європейські джерела трудового права.

Семінар 5 «Правовідносини у сфері праці» Семінар - дискусія

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Що таке поняття та особливості трудових правовідносин?

Які є ознаки трудових правовідносин та види трудових правовідносин і підстави їх класифікації?

Охарактеризуйте взаємодію об'єктів та суб'єктів трудового права [10]

2. Індивідуальне опитування (визначити поняття):

Структура трудових правовідносин – це

Об'єкт трудових правовідносин – це

Суб'єкти трудового права – це

Суб'єкти трудових правовідносин – це

Юридичний факт – це

3. Практичне завдання.

Завдання 6.

Розробити структурно-логічну схему «Структура трудових правовідносин».

Семінар 6 «Індивідуальні договори і угоди»

Семінар розгорнута бесіда

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Особливості індивідуальних трудових правовідносин.

Дайте визначення поняттю і особливості колективних трудових правовідносин, їх співвідношенню з індивідуальними трудовими правовідносинами.

Що таке організаційно-управлінські індивідуальні відносини? [10]

2. Індивідуальне опитування (визначити поняття):

Індивідуальний договір – це

Індивідуальна угода – це

Суб'єкти індивідуального договору – це

Суб'єкти індивідуальних угод – це

3. Презентація доповідей.

Структура індивідуальних трудових правовідносин.

Поняття і особливості індивідуальних трудових правовідносин, їх співвідношення з колективними трудовими правовідносинами.

Трудова правосуб'єктність працівника: виникнення, зміст і припинення, випадки обмеження.

Семінар 7 «Колективні договори і угоди»

Семінар – розгорнута бесіда

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Надайте визначення поняття, юридичної природи та значення колективного договору.

Що таке правові підстави й умови укладення колективного договору?

Які Ви знаєте сторони колективного договору?

Який строк чинності колективного договору?

Зміст колективного договору.

Охарактеризуйте права та обов'язки сторін колективного договору.

Назвіть нормативні та зобов'язальні положення колективного договору.

Назвіть учасників колективних переговорів, охарактеризуйте їх права та обов'язки.

Як реєструється колективний договір?

Як вносяться зміни і доповнення до колективного договору? [10]

2. Індивідуальне опитування (визначити поняття):

Колективний договір – це

Сторони колективного договору – це

Зміст колективного договору – це

Нормативні умови колективного договору – це

Зобов'язальні умови колективного договору – це

Інформаційні умови колективного договору – це

Колективна угода – це

Галузева угода – це

Регіональна угода – це

Генеральна угода – це

3. Практичні завдання.

Завдання 7.

Визначте та опишіть функції державного органу, які здійснюють повідомну реєстрацію колективних договорів на прикладі конкретного підприємства.

Семінар 8 «Захист трудових прав. Індивідуальні і колективні трудові спори» Семінар – дискусія

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Надайте визначення поняття, юридичної природи та значення колективного договору.

Які існують сторони колективних трудових спорів?

Які існують сторони індивідуальних трудових спорів?

Яка процедура індивідуальних трудових спорів?

Яка процедура колективних трудових спорів?

В чому полягає захист трудових прав?

Які можуть бути наслідки трудових спорів? [10]

2. Індивідуальне опитування (визначити поняття):

Захист трудових прав – це

Індивідуальні трудові спори – це

Колективні трудові спори – це

Конфлікт – це

Розв'язання конфлікту – це

Наслідки конфлікту – це

3. Практичні завдання.

Завдання 8.

На фабриці виник спір між найманими працівниками і виборним органом первинної профспілкової організації з приводу того, хто повинен представляти інтереси працівників під час ведення переговорів з укладення колективного договору. Ситуація ускладнилася тим, що 100 зі 105 працівників фабрики висловили недовіру виборному органу первинної профспілкової організації та обрали власного представника для ведення переговорів з укладення колективного договору. Як вирішити конфліктну ситуацію? [10]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ТРУДОВИЙ ДОГОВІР, РОБОЧИЙ ЧАС, ЧАС ВІДПОЧИНКУ ТА ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОПЛАТИ, ОХОРОНИ ПРАЦІ

Семінар 9 «Поняття трудового договору, види трудового договору» Семінар - розгорнута бесіда

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Охарактеризуйте поняття і значення трудового договору

Опишіть зміст трудового договору

Як Ви представляєте недійсність умов трудового договору, які погіршують становище працівників порівняно з вимогами чинного законодавства про працю?

Назвіть строк дії трудового договору

Чим відрізняється письмова й усна форми трудового договору ?

Які обов'язкові випадки додержання обов'язкової письмової форми трудового договору?

Назвіть сторони трудового договору [10]

2. Індивідуальне опитування (визначити поняття):

Трудовий договір – це

Зміст трудового договору – це

Трудова функція – це

Професія – це

Спеціальність – це

Кваліфікація – це

Посада – це

Контракт – це

Трудова книжка – це

Випробування при прийнятті на роботу – це

3. Практичне завдання.

Завдання 9.

Розробити структурно-логічну схему «Порядок укладення трудового договору».

Семінар 10 «Види трудового договору» Семінар - запитань і відповідей

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Охарактеризуйте безстроковий трудовий договір.

Охарактеризуйте строковий трудовий договір

Охарактеризуйте контракт як особливу форму трудового договору [10]

2. Індивідуальне опитування (визначити поняття):

Безстроковий трудовий договір – це

Строковий трудовий договір – це

Трудовий контракт – це

Термін договору – це

Сторони трудового договору – це

3. Практичне завдання.

Завдання 10.

Розв'язати ситуаційне завдання: Громадянин Петров влаштувався на роботу в конструкторське бюро на посаду інженера-конструктора з випробувальним строком три місяці. Але коли цей строк закінчився, йому запропонували продовжити його ще на три місяці. Він погодився, але наприкінці цього додаткового строку його було звільнено як такого, що не витримав випробування. Чи відповідають дії адміністрації вимогам закону? [10]

Семінар 11 «Укладення трудового договору» Семінар запитань і відповідей

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Охарактеризуйте порядок укладення трудового договору.

Назвіть документи, що надаються при укладенні трудового договору.

Які загальні вимоги при обробці персональних даних працівника і гарантії їхнього захисту.

Що таке випробування при прийнятті на роботу.

Який строк випробування.

Назвіть результати випробування [10]

2. Індивідуальне опитування (визначити поняття):

Сумісництво – це
Суміщення професій (посад) – це
Переведення на іншу роботу – це
Постійні переведення – це
Тимчасові переведення – це
Переведення у разі простою
Простій – це
Переміщення на інше робоче місце – це
Істотні умови праці – це

3. Практичне завдання.

Завдання 11.

Розробити структурно-логічну схему «Види переведень на іншу роботу».

Семінар 12 «Припинення трудового договору» Семінар дискусія

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Охарактеризуйте процедуру зміни у трудовому договорі.

Назвіть підстави припинення трудового договору.

Які наслідки припинення трудового договору.

Назвіть умови пролонгації трудового договору [10]

2. Індивідуальне опитування (визначити поняття):

Зміна істотних умов праці – це

Зміни в організації виробництва і праці – це

Припинення трудового договору – це

Розірвання трудового договору – це

Звільнення з роботи – це

Підстави припинення трудового договору – це

Тимчасова непрацездатність – це

Дисциплінарне звільнення – це

Відсторонення від роботи – це

Розрахунок при звільненні – це

Вихідна допомога при звільненні – це

3. Практичне завдання.

Завдання 12.

Студент 4-го курсу денної форми навчання педагогічного університету Ковальов у вільний від навчання час вирішив влаштуватися на роботу в будівельну організацію. Оскільки трудової книжки у Ковальова не було, у відділі кадрів його оформили на роботу і заповнили трудову книжку. Ковальов звернувся до провідного юрисконсульта університету з питанням: чи є робота студента денної форми навчання у вільний від навчання час роботою за сумісництвом, якщо студенту оформлено трудову книжку? [10]

Завдання 13.

Скласти проєкт наказу на звільнення і відповідний запис формулювання звільнення до трудової книжки однієї з підстав припинення трудового договору (на вибір).

Семінар 13 «Правове регулювання робочого часу» Семінар - дискусія

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Охарактеризуйте поняття та види робочого часу.

Назвіть правові нормативи робочого часу.

Що таке поняття та види робочого дня, робочої зміни та робочого тижня.

Назвіть нормальну тривалість робочого часу та скорочену тривалість робочого часу.

Яка тривалість роботи напередодні святкових, вихідних і неробочих днів, роботи в нічний час.

Опишіть режими робочого часу і порядок їх встановлення.

Охарактеризуйте поняття обліку робочого часу [10].

2. Індивідуальне опитування (визначити поняття):

Робочий час – це

Нормальний робочий час – це

Скорочений робочий час – це

Неповний робочий час – це

Режим робочого часу – це

Ненормований робочий день – це

Гнучкий графік роботи – це

Вахтовий метод організації робіт – це

Перервний робочий час – це

Облік робочого часу – це

3. Практичне завдання.

Завдання 14.

Розв'язати ситуаційне завдання: Громадянка Павленко була прийнята на роботу замість громадянки Кириченко, що пішла у декретну відпустку. Після досягнення дитиною дворічного віку громадянка Кириченко вийшла на роботу. У зв'язку з цим роботодавець вирішив звільнити Павленко. Павленко проти звільнення заперечувала, мотивуючи це вагітністю, що була підтверджена медичною довідкою. Яка робота надавалася громадянці Павленко і який порядок приймання на роботу повинен бути дотриманий у даному випадку? Чи має громадянка Павленко, як тимчасовий працівник, право на пільги по закону в зв'язку з вагітністю і що це за пільги? Проаналізуйте дії роботодавця. Чи законні вимоги Павленко щодо залишення на роботі? [10]

Семінар 14 «Правове регулювання часу відпочинку» Семінар - розгорнута бесіда

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Охарактеризуйте поняття та види часу відпочинку.

Назвіть правові нормативи часу на перерви, вихідні дні, святкові і неробочі дні.

Що таке відпустка.

Назвіть види відпустки згідно законодавства

Опишіть підстави для надання окремих видів відпустки [10].

2. Індивідуальне опитування (визначити поняття):

Час відпочину – це

Перерва протягом робочого дня (зміни) – це

Святкові дні – це

Неробочі дні – це

Щотижневий безперервний відпочинок – це

Відпустка – це

Основна щорічна відпустка – це

Додаткова щорічна відпустка – це

Додаткова відпустка у зв'язку з навчанням – це

Соціальна відпустка – це

Творча відпустка – це

3. Практичне завдання.

Завдання 15.

Розробити структурно-логічну схему «Порядок надання відпусток».

Семінар 15 «Правове регулювання оплати праці» Семінар - розгорнута бесіда

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Охарактеризуйте поняття заробітної плати.

Яка існує відмінність заробітної плати від винагород за цивільно-правовими договорами, гарантійних і компенсаційних виплат?

Опишіть структуру заробітної плати [10].

2. Індивідуальне опитування (визначити поняття):

Заробітна плата – це

Основна заробітна плата – це

Додаткова заробітна плата – це

Заохочувальні виплати – це

Компенсаційні виплати – це

Гарантійні виплати – це

Мінімальна заробітна плата – це

Норми праці – це

3. Практичне завдання.

Завдання 16.

Користуючись положеннями Закону України «Про оплату праці», заповнити таблицю «Правове регулювання оплати праці»:

Таблиця 1 - Правове регулювання оплати праці

Державне регулювання оплати праці (ст. 8-13 Закону)	Договірне регулювання оплати праці (ст. 14-20 Закону)

Семінар 16 «Порядок виплати заробітної плати» Семінар - дискусія

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Який порядок виплати заробітної плати?

Охарактеризуйте форми виплати заробітної плати, строки, періодичність і місце

виплати заробітної плати.

Який існує порядок обчислення середньої заробітної плати? [10]

2. Індивідуальне опитування (визначити поняття):

Тарифна система – це

Тарифна ставка – це

Тарифна сітка – це

Кваліфікаційний розряд – це

Посадовий оклад – це

Системи оплати праці – це

Почасова система оплати праці – це

Відрядна система оплати праці. – це

Завдання 17.

Нормувальниці Курило було надано відпустку за доглядом за дитиною до досягнення нею трирічного віку. Через два роки і три місяці Курило за власним бажанням приступила до роботи й стала працювати на умовах неповного робочого часу. Якою має бути її оплата праці – пропорційно відпрацьованому часу чи з виплатою посадового окладу за відпрацьований місяць у повному розмірі? [10]

**ЧАСТИНА 3.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ**

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ТРУДОВЕ ПРАВО ЯК ГАЛУЗЬ ПРАВА УКРАЇНИ, СУБ'ЄКТИ ТРУДОВОГО ПРАВА

Семинар 1 «Трудове право як галузь у системі права України» Семинар розгорнута бесіда

Методи контролю: фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання задач та ситуацій

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацювати питання
Місце трудового права в національній системі права України.

3. Розв'язати тестові завдання.

1. До предмета трудового права належать відносини

А. щодо матеріального забезпечення осіб, котрі підвищують свою кваліфікацію на факультеті підвищення кваліфікації вчителів при Київському державному університеті

В. встановлення у локальному Положенні підприємства додаткових пільг працівникам, які навчаються у вищому навчальному закладі з заочною формою навчання

С. оплати перших п'яти днів тимчасової непрацездатності працівника підприємством

Д. відшкодування власником підприємства працівнику шкоди, заподіяної крадіжкою його хутряної шапки з його робочого кабінету [10]

2. До предмета трудового права належать відносини

А. між профспілковим комітетом і керівником підприємства про отримання згоди на звільнення працівника за прогул

В. між Кабінетом Міністрів України і Конфедерацією роботодавців України щодо укладення Генеральної угоди

С. щодо притягнення до дисциплінарної відповідальності старшого слідчого прокуратури району

Д. щодо надання оплачуваної щорічної відпустки пенсіонерці Морозовій, яка за трудовою угодою з роботодавцем Карловим виконує обов'язки телефонного диспетчера вдома [10]

3. Чи є відносини, які засновані на самостійній праці (праця підприємця) предметом трудового права

А. так

- В. так, у частині гарантування пільг
- С. так, у частині притягнення до матеріальної відповідальності
- Д. ні

3. Фізична особа, яка надає працю іншій фізичній особі на підставі укладення трудового договору, називається

- А. робото наймачем
- В. роботодавцем
- С. роботодавачем
- Д. службовцем [10]

4. Систему трудового права складають

- А. індивідуальне і колективне трудове право
- В. загальна і особлива частини
- С. загальна частина та колективне трудове право
- Д. загальна частина та індивідуальне трудове право [10]

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. №30.
2. Кодекс законів про працю України. Київ, 1996.
3. Кодекс законів про працю України з постатейними матеріалами / Відп. ред. В. М. Вакуленко, О. П. Товстенко. Київ: Юрінком Інтер, 1997. 1040 с.
4. Про зайнятість населення: Закон України від 1 березня 1991 р. (із змінами, внесеними згідно із Законами України від 18 грудня 1991 р.; 17 листопада 1992 р.; 14 жовтня 1994 р.; 22 грудня 1995 р.; 14 лютого 1996 р.; 17 грудня 1996 р.; 21 листопада 1997 р.) // *Відомості Верховної Ради України*. – 1991. – №14. – Ст. 170; 1992. – №12. – Ст. 169; 1993. – №2. – Ст. 3; 1994. – №45. – Ст. 408; 1996. – №3. – Ст. 11; 1996. – №9. – Ст. 42; 1997. – №8. – Ст. 62; 1998. – №11-12. – Ст. 44.
5. Про колективні договори і угоди: Закон України від 1 липня 1993 р. (із змінами, внесеними Законом України від 23 січня 1997 р.). *Відомості Верховної Ради України*. 1993. №36. Ст. 361.
6. Про охорону праці: Закон України від 14 жовтня 1992 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. №49. Ст. 668.
7. Про оплату праці: Закон України від 24 березня 1995 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. №17. – Ст. 121.
8. Про відпустки: Закон України від 15 листопада 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. №2. – Ст. 4.
9. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів): Закон України від 3 березня 1998 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. №34. Ст. 227.
10. Терела Г. В. Трудове право: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення. Полтава: ПУЕТ, 2016. 325с.

Додаткова

11. Трудове право України: підручник / За ред. Н.Б. Болотіної, Г.І. Чанишевої. Київ: Т-во "Знання", КОО, 2012. 564с.
12. Болотіна Н.Б. Трудове право України: підручник. Київ: Знання, 2008. 860 с.
13. Шульженко І.В. Трудове право: навч. посіб. Донецьк: ДонНУЕТ, 2010. 185с.
14. Трудове право: навч. посіб. для студ. екон. спец. / під ред. С. В. Дрожжина, І. В. Ширкова. Донецьк : ДонНУЕТ, 2009. 163 с.

Інформаційні ресурси

15. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України: веб-сайт URL: <http://www.portal.rada.gov.ua> .
16. Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України: веб-сайт URL: <http://www.kmu.gov.ua> .
17. Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України: веб-сайт URL: <http://www.minjust.gov.ua>.
18. Офіційний веб-сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського: веб-сайт URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
19. Офіційний веб-сайт Національної парламентської бібліотеки України: веб-сайт URL: <http://www.catalogue.nplu.org>.

Семінар 2 «Принципи і джерела трудового права» Семінар запитань і відповідей

Методи контролю: фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання задач та ситуацій

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацювати питання

Взаємозв'язок і розмежування трудового права з іншими галузями системи права України (конституційним, цивільним, адміністративним, правом соціального забезпечення)

3. Розв'язати тестові завдання.

1. Принципи, які виражають загальні сутнісні властивості норм трудового права

- A. загальноправові
- B. міжгалузеві
- C. галузеві
- D. спеціальні [10]

2. Принципи, що виражають сутність конкретного інституту трудового права

- A. загальноправові
- B. міжгалузеві
- C. галузеві
- D. внутрішньогалузеві [10]

3. Принципи, що властиві будь-якій галузі права

- A. загальноправові
- B. міжгалузеві
- C. галузеві
- D. внутрішньогалузеві [10]

4. Зміст принципу захисту прав працівників у разі банкрутства підприємства забезпечується нормами інституту

- A. трудового договору
- B. оплати праці
- C. зайнятості та працевлаштування
- D. дисципліни праці [10]

5. Основним принципом трудового права є

- A. систематизація та інкорпорація правових норм
- B. соціальне партнерство і договірне встановлення умов праці
- C. встановлення імперативної відповідальності за порушення дисципліни праці
- D. створення додаткових умов для підприємницької діяльності [10]

4. Скласти карту актів договірного та локального характеру у сфері трудового права.

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. №30.
2. Кодекс законів про працю України. Київ, 1996.
3. Кодекс законів про працю України з постатейними матеріалами / Відп. ред. В. М. Вакуленко, О. П. Товстенко. Київ: Юрінком Інтер, 1997. 1040 с.
4. Про зайнятість населення: Закон України від 1 березня 1991 р. (із змінами, внесеними згідно із Законами України від 18 грудня 1991 р.; 17 листопада 1992 р.; 14 жовтня 1994 р.; 22 грудня 1995 р.; 14 лютого 1996 р.; 17 грудня 1996 р.; 21 листопада 1997 р.) // *Відомості Верховної Ради України*. – 1991. – №14. – Ст. 170; 1992. – №12. – Ст. 169; 1993. – №2. – Ст. 3; 1994. – №45. – Ст. 408; 1996. – №3. – Ст. 11; 1996. – №9. – Ст. 42; 1997. – №8. – Ст. 62; 1998. – №11-12. – Ст. 44.
5. Про колективні договори і угоди: Закон України від 1 липня 1993 р. (із

змiнами, внесеними Законом України вiд 23 сiчня 1997 р.). *Вiдомостi Верховної Ради України*. 1993. №36. Ст. 361.

6. Про охорону працi: Закон України вiд 14 жовтня 1992 р. *Вiдомостi Верховної Ради України*. 1992. №49. Ст. 668.

7. Про оплату працi: Закон України вiд 24 березня 1995 р. *Вiдомостi Верховної Ради України*. 1995. №17. - Ст. 121.

8. Про вiдпустки: Закон України вiд 15 листопада 1996 р. *Вiдомостi Верховної Ради України*. 1997. №2. - Ст. 4.

9. Про порядок вирiшення колективних трудових спорiв (конфлiктi): Закон України вiд 3 березня 1998 р. *Вiдомостi Верховної Ради України*. 1998. №34. Ст. 227.

10. Терела Г. В. Трудове право: навчально-методичний посiбник для самостiйного вивчення. Полтава: ПУЕТ, 2016. 325с.

Додаткова

11. Трудове право України: пiдручник / За ред. Н.Б. Болотiної, Г.І. Чанишевої. Київ: Т-во "Знання", КОО, 2012. 564с.

12. Болотiна Н.Б. Трудове право України: пiдручник. Київ: Знання, 2008. 860 с.

13. Шульженко I.В. Трудове право: навч. посiб. Донецьк: ДонНУЕТ, 2010. 185с.

14. Трудове право: навч. посiб. для студ. екон. спец. / пiд ред. С. В. Дрожжина, I. В. Ширкова. Донецьк : ДонНУЕТ, 2009. 163 с.

Інформаційні ресурси

15. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України: веб-сайт URL: <http://www.portal.rada.gov.ua> .

16. Офіційний веб-сайт Кабiнету Міністрiв України: веб-сайт URL: <http://www.kmu.gov.ua> .

17. Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України: веб-сайт URL: <http://www.minjust.gov.ua>.

18. Офіційний веб-сайт Національної бiблiотеки України ім. В.І. Вернадського: веб-сайт URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.

19. Офіційний веб-сайт Національної парламентської бiблiотеки України: веб-сайт URL: <http://www.catalogue.nplu.org>.

Семінар 3 «Міжнародно-правове регулювання праці» Семінар запитань і вiдповiдей

Методи контролю: фронтальне та iндивiдуальне опитування, розв'язання задач та ситуацій

Завдання для самостiйної роботи:

1. Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану лiтературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацювати питання
Конвенції і рекомендації Міжнародної організації праці
Європейські міжнародні стандарти праці

3. Розв'язати тестові завдання.

**1. Основні джерела формування системи «вторинного права»
Європейського Союзу**

- A. регламенти
- B. накази
- C. директиви
- D. рекомендації [10]

**2. Основними функціями сучасного міжнародного трудового
права вважаються**

- A. регулятивна
- B. фіскальна
- C. правоохоронна
- D. інтеграційно-корпоративна [10]

**3. Чи включає система джерел трудового права до свого складу
міжнародно-правові акти про працю**

- A. ні, трудове право – національна галузь права
- B. ні, трудове право України ґрунтується на вітчизняних нормативно-правових актах
- C. так, чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких дана Верховною Радою, є частиною національного законодавства
- D. це залежить від суб'єктів трудових відносин [10]

**4. Які правила застосовуються, якщо міжнародним договором або
міжнародною угодою, в яких бере участь Україна, встановлено
інші правила, ніж ті, що їх містить законодавство про працю**

- A. застосовуються правила міжнародного договору або міжнародної угоди
- B. застосовується законодавство України
- C. застосовується законодавство держави, в якій здійснене працевлаштування
- D. застосовується законодавство іноземної держави [10]

**5. Функція сучасного міжнародного трудового права, яка реалізується
шляхом формування міжнародними договорами системи стандартів
правового регулювання праці і трудових відносин**

- A. регулятивна функція
- B. правоохоронна функція
- C. інтеграційно-корпоративна функція

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. №30.
2. Кодекс законів про працю України. Київ, 1996.
3. Кодекс законів про працю України з постатейними матеріалами / Відп. ред. В. М. Вакуленко, О. П. Товстенко. Київ: Юрінком Інтер, 1997. 1040 с.
4. Про зайнятість населення: Закон України від 1 березня 1991 р. (із змінами, внесеними згідно із Законами України від 18 грудня 1991 р.; 17 листопада 1992 р.; 14 жовтня 1994 р.; 22 грудня 1995 р.; 14 лютого 1996 р.; 17 грудня 1996 р.; 21 листопада 1997 р.) // *Відомості Верховної Ради України*. – 1991. – №14. – Ст. 170; 1992. – №12. – Ст. 169; 1993. – №2. – Ст. 3; 1994. – №45. – Ст. 408; 1996. – №3. – Ст. 11; 1996. – №9. – Ст. 42; 1997. – №8. – Ст. 62; 1998. – №11-12. – Ст. 44.
5. Про колективні договори і угоди: Закон України від 1 липня 1993 р. (із змінами, внесеними Законом України від 23 січня 1997 р.). *Відомості Верховної Ради України*. 1993. №36. Ст. 361.
6. Про охорону праці: Закон України від 14 жовтня 1992 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. №49. Ст. 668.
7. Про оплату праці: Закон України від 24 березня 1995 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. №17. – Ст. 121.
8. Про відпустки: Закон України від 15 листопада 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. №2. – Ст. 4.
9. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів): Закон України від 3 березня 1998 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. №34. Ст. 227.
10. Терела Г. В. Трудове право: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення. Полтава: ПУЕТ, 2016. 325с.

Додаткова

11. Трудове право України: підручник / За ред. Н.Б. Болотіної, Г.І. Чанишевої. Київ: Т-во "Знання", КОО, 2012. 564с.
12. Болотіна Н.Б. Трудове право України: підручник. Київ: Знання, 2008. 860 с.
13. Шульженко І.В. Трудове право: навч. посіб. Донецьк: ДонНУЕТ, 2010. 185с.
14. Трудове право: навч. посіб. для студ. екон. спец. / під ред. С. В. Дрожжина, І. В. Ширкова. Донецьк : ДонНУЕТ, 2009. 163 с.

Інформаційні ресурси

15. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України: веб-сайт URL: <http://www.portal.rada.gov.ua> .
16. Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України: веб-сайт URL: <http://www.kmu.gov.ua> .
17. Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України: веб-сайт URL: <http://www.minjust.gov.ua>.

18. Офіційний веб-сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського: веб-сайт URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.

19. Офіційний веб-сайт Національної парламентської бібліотеки України: веб-сайт URL: <http://www.catalogue.nplu.org>.

Семінар 4 «Форми правових актів, що приймаються МОП»

Семінар запитань і відповідей

Методи контролю: фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання задач та ситуацій

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацювати питання

Міжнародна організація праці (МОП): її структура, основні напрями діяльності

Принципи роботи МОП

3. Розв'язати тестові завдання.

1. Міжнародна організація праці (МОП) утворена

A. у 1917 році

B. у 1918 році

C. у 1919 році

D. у 1920 році [10]

2. Україна є членом Міжнародної організації праці

A. із 1945 року

B. із 1954 року

C. із 1964 року

D. із 1994 року [10]

3. Міжнародна організація праці (МОП) приймає

A. конвенції та накази

B. конвенції та декрети

C. конвенції та рекомендації

D. конвенції та прокламації [10]

4. Вищий орган Міжнародної організації праці (МОП)

A. Адміністративна рада

B. Міжнародна конференція праці (Генеральна конференція)

C. Виконавча рада

D. Міжнародне бюро праці [10]

5. Конвенція Міжнародної організації праці (МОП) набуває статусу багатосторонньої міжнародної угоди після ратифікації її:

- A. як мінімум двома державами – членами МОП
- B. як мінімум трьома державами – членами МОП
- C. як мінімум чотирма державами – членами МОП
- D. як мінімум п'ятьма державами – членами МОП [10]

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. №30.
2. Кодекс законів про працю України. Київ, 1996.
3. Кодекс законів про працю України з постатейними матеріалами / Відп. ред. В. М. Вакуленко, О. П. Товстенко. Київ: Юрінком Інтер, 1997. 1040 с.
4. Про зайнятість населення: Закон України від 1 березня 1991 р. (із змінами, внесеними згідно із Законами України від 18 грудня 1991 р.; 17 листопада 1992 р.; 14 жовтня 1994 р.; 22 грудня 1995 р.; 14 лютого 1996 р.; 17 грудня 1996 р.; 21 листопада 1997 р.) // *Відомості Верховної Ради України*. – 1991. – №14. – Ст. 170; 1992. – №12. – Ст. 169; 1993. – №2. – Ст. 3; 1994. – №45. – Ст. 408; 1996. – №3. – Ст. 11; 1996. – №9. – Ст. 42; 1997. – №8. – Ст. 62; 1998. – №11-12. – Ст. 44.
5. Про колективні договори і угоди: Закон України від 1 липня 1993 р. (із змінами, внесеними Законом України від 23 січня 1997 р.). *Відомості Верховної Ради України*. 1993. №36. Ст. 361.
6. Про охорону праці: Закон України від 14 жовтня 1992 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. №49. Ст. 668.
7. Про оплату праці: Закон України від 24 березня 1995 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. №17. – Ст. 121.
8. Про відпустки: Закон України від 15 листопада 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. №2. – Ст. 4.
9. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів): Закон України від 3 березня 1998 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. №34. Ст. 227.
10. Терела Г. В. Трудове право: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення. Полтава: ПУЕТ, 2016. 325с.

Додаткова

11. Трудове право України: підручник / За ред. Н.Б. Болотіної, Г.І. Чанишевої. Київ: Т-во "Знання", КОО, 2012. 564с.
12. Болотіна Н.Б. Трудове право України: підручник. Київ: Знання, 2008. 860 с.
13. Шульженко І.В. Трудове право: навч. посіб. Донецьк: ДонНУЕТ, 2010. 185с.
14. Трудове право: навч. посіб. для студ. екон. спец. / під ред. С. В.

Дрожжина, І. В. Ширкова. Донецьк : ДонНУЕТ, 2009. 163 с.

Інформаційні ресурси

15. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України: веб-сайт URL: <http://www.portal.rada.gov.ua> .

16. Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України: веб-сайт URL: <http://www.kmu.gov.ua> .

17. Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України: веб-сайт URL: <http://www.minjust.gov.ua>.

18. Офіційний веб-сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського: веб-сайт URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.

Офіційний веб-сайт Національної парламентської бібліотеки України: веб-сайт URL: <http://www.catalogue.nplu.org>.

Семінар 5 «Правовідносини у сфері праці»

Семінар - дискусія

Методи контролю: фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання задач та ситуацій

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацювати питання

Трудова правосуб'єктність працівника: виникнення, зміст і припинення, випадки обмеження.

Супутні правовідносини у сфері праці

Профспілковий рух як інституційний інструмент правовідносин у сфері праці

3. Розв'язати тестові завдання.

1. Ядром і основним видом трудових правовідносин є

А. виробничі відносини

В. індивідуально-трудова

С. колективно-трудова

Д. відносини соціального партнерства [10]

2. Фізичні особи як працівники можуть брати участь у трудових правовідносинах після досягнення ними

А. 14 років

В. 15 років

С. 16 років

D. 17 років [10]

3. Хто може бути працівником

A. юридична особа

B. тільки громадянин України

C. особа, яка володіє трудовою правоздатністю та трудовою дієздатністю

D. громадянин України з 18 років [10]

4. Складовими трудової правосуб'єктності є

A. трудова дисципліна і дисциплінарна відповідальність

B. трудова дисципліна і матеріальна відповідальність

C. трудова правоздатність і трудова дієздатність

D. правовий статус і правоздатність [10]

5. Фізичні особи як працівники можуть брати участь у трудових правовідносинах після досягнення ними

A. 14 років

B. 15 років

C. 16 років

D. 17 років [10]

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. №30.

2. Кодекс законів про працю України. Київ, 1996.

3. Кодекс законів про працю України з постатейними матеріалами / Відп. ред. В. М. Вакуленко, О. П. Товстенко. Київ: Юрінком Інтер, 1997. 1040 с.

4. Про зайнятість населення: Закон України від 1 березня 1991 р. (із змінами, внесеними згідно із Законами України від 18 грудня 1991 р.; 17 листопада 1992 р.; 14 жовтня 1994 р.; 22 грудня 1995 р.; 14 лютого 1996 р.; 17 грудня 1996 р.; 21 листопада 1997 р.) // *Відомості Верховної Ради України*. – 1991. – №14. – Ст. 170; 1992. – №12. – Ст. 169; 1993. – №2. – Ст. 3; 1994. – №45. – Ст. 408; 1996. – №3. – Ст. 11; 1996. – №9. – Ст. 42; 1997. – №8. – Ст. 62; 1998. – №11-12. – Ст. 44.

5. Про колективні договори і угоди: Закон України від 1 липня 1993 р. (із змінами, внесеними Законом України від 23 січня 1997 р.). *Відомості Верховної Ради України*. 1993. №36. Ст. 361.

6. Про охорону праці: Закон України від 14 жовтня 1992 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. №49. Ст. 668.

7. Про оплату праці: Закон України від 24 березня 1995 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. №17. – Ст. 121.

8. Про відпустки: Закон України від 15 листопада 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. №2. – Ст. 4.

9. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів): Закон України від 3 березня 1998 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1998.

№34. Ст. 227.

10. Терела Г. В. Трудове право: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення. Полтава: ПУЕТ, 2016. 325с.

Додаткова

11. Трудове право України: підручник / За ред. Н.Б. Болотіної, Г.І. Чанишевої. Київ: Т-во "Знання", КОО, 2012. 564с.

12. Болотіна Н.Б. Трудове право України: підручник. Київ: Знання, 2008. 860с.

13. Шульженко І.В. Трудове право: навч. посіб. Донецьк: ДонНУЕТ, 2010. 185с.

14. Трудове право: навч. посіб. для студ. екон. спец. / під ред. С. В. Дрожжина, І. В. Ширкова. Донецьк : ДонНУЕТ, 2009. 163 с.

Інформаційні ресурси

15. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України: веб-сайт URL: <http://www.portal.rada.gov.ua> .

16. Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України: веб-сайт URL: <http://www.kmu.gov.ua> .

17. Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України: веб-сайт URL: <http://www.minjust.gov.ua>.

18. Офіційний веб-сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського: веб-сайт URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.

19. Офіційний веб-сайт Національної парламентської бібліотеки України: веб-сайт URL: <http://www.catalogue.nplu.org>.

Семінар 6 «Індивідуальні договори і угоди»

Семінар розгорнута бесіда

Методи контролю: фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання задач та ситуацій

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацювати питання

Структура індивідуальних трудових правовідносин.

Правове становище працівників у трудових правовідносинах.

3. Розв'язати тестові завдання.

1. Складовими елементами індивідуальних трудових правовідносин є такі правові відносини

А. правовідносини трудової дисципліни

- В. правовідносини соціального партнерства
- С. правовідносини з вирішення колективних трудових спорів
- Д. колективно-трудова відносини [10]

2. Для підготовки молоді до продуктивної праці допускається прийняття на роботу учнів шкіл, професійно-технічних закладів, у вільний від навчання час по досягненні ними

- А. 14 років
- В. 15 років
- С. 16 років
- Д. 17 років [10]

3. Фізичні особи як працівники можуть брати участь у трудових правовідносинах після досягнення ними

- А. 14 років
- В. 15 років
- С. 16 років
- Д. 17 років [10]

4. Суб'єктами індивідуально-трудова правовідносин є

- А. працівник і роботодавець
- В. роботодавець і профспілковий орган
- С. роботодавець і трудовий колектив
- Д. наймач і роботодавець [10]

5. Складовими елементами індивідуальних трудових правовідносин є такі

- А. правовідносини оплати праці
- В. колективно-трудова правовідносини
- С. правовідносини соціального партнерства
- Д. правовідносини трудової дисципліни [10]

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. №30.
2. Кодекс законів про працю України. Київ, 1996.
3. Кодекс законів про працю України з постатейними матеріалами / Відп. ред. В. М. Вакуленко, О. П. Товстенко. Київ: Юрінком Інтер, 1997. 1040 с.
4. Про зайнятість населення: Закон України від 1 березня 1991 р. (із змінами, внесеними згідно із Законами України від 18 грудня 1991 р.; 17 листопада 1992 р.; 14 жовтня 1994 р.; 22 грудня 1995 р.; 14 лютого 1996 р.; 17 грудня 1996 р.; 21 листопада 1997 р.) // *Відомості Верховної Ради України*. – 1991. – №14. – Ст. 170; 1992. – №12. – Ст. 169; 1993. – №2. – Ст. 3; 1994. – №45. – Ст. 408; 1996. – №3. – Ст. 11; 1996. – №9. – Ст. 42; 1997. – №8. – Ст. 62; 1998. – №11-12. – Ст. 44.

5. Про колективні договори і угоди: Закон України від 1 липня 1993 р. (із змінами, внесеними Законом України від 23 січня 1997 р.). *Відомості Верховної Ради України*. 1993. №36. Ст. 361.

6. Про охорону праці: Закон України від 14 жовтня 1992 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. №49. Ст. 668.

7. Про оплату праці: Закон України від 24 березня 1995 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. №17. - Ст. 121.

8. Про відпустки: Закон України від 15 листопада 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. №2. - Ст. 4.

9. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів): Закон України від 3 березня 1998 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. №34. Ст. 227.

10. Терела Г. В. Трудове право: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення. Полтава: ПУЕТ, 2016. 325с.

Додаткова

11. Трудове право України: підручник / За ред. Н.Б. Болотіної, Г.І. Чанишевої. Київ: Т-во "Знання", КОО, 2012. 564с.

12. Болотіна Н.Б. Трудове право України: підручник. Київ: Знання, 2008. 860 с.

13. Шульженко І.В. Трудове право: навч. посіб. Донецьк: ДонНУЕТ, 2010. 185с.

14. Трудове право: навч. посіб. для студ. екон. спец. / під ред. С. В. Дрожжина, І. В. Ширкова. Донецьк : ДонНУЕТ, 2009. 163 с.

Інформаційні ресурси

15. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України: веб-сайт URL: <http://www.portal.rada.gov.ua> .

16. Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України: веб-сайт URL: <http://www.kmu.gov.ua> .

17. Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України: веб-сайт URL: <http://www.minjust.gov.ua>.

18. Офіційний веб-сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського: веб-сайт URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.

19. Офіційний веб-сайт Національної парламентської бібліотеки України: веб-сайт URL: <http://www.catalogue.nplu.org>.

Семінар 7 «Колективні договори і угоди»

Семінар – розгорнута бесіда

Методи контролю: фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання задач та ситуацій

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацювати питання

Правові засади розробки, укладання та виконання колективних договорів і угод.
Колективні переговори: предмет, порядок ведення, учасники, їх гарантії.
Вирішення розбіжностей під час колективних переговорів.

3. Розв'язати тестові завдання.

1. Відповідно до Закону України «Про колективні договори і угоди» робоча комісія, готуючи проект колективного договору, враховує пропозиції, що надійшли від

- A. незалежних посередників
- B. органів державної виконавчої влади
- C. працівників
- D. органів місцевого самоврядування [10]

2. Колективні угоди укладаються на таких рівнях

- A. територіальному
- B. галузевому
- C. національному
- D. усі відповіді правильні [10]

3. Галузеві (міжгалузеві) і територіальні (обласні та республіканські) угоди підлягають повідомній реєстрації

- A. центральним органом виконавчої влади у сфері соціальної політики
- B. Кабінетом Міністрів України
- C. Міністерством юстиції
- D. Державною службою зайнятості [10]

4. Який орган здійснює повідомну реєстрацію колективних договорів

- A. місцевий орган статистики
- B. Національна служба посередництва і примирення
- C. місцевий орган виконавчої влади або орган місцевого самоврядування
- D. профспілкові об'єднання [10]

5. Укладенню колективного договору передують

- A. процедури оцінки репрезентативності сторін
- B. колективні переговори
- C. реєстрація сторін колективного трудового спору
- D. реєстрація колективного договору [10]

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. №30.
2. Кодекс законів про працю України. Київ, 1996.

3. Кодекс законів про працю України з постатейними матеріалами / Відп. ред. В. М. Вакуленко, О. П. Товстенко. Київ: Юрінком Інтер, 1997. 1040 с.

4. Про зайнятість населення: Закон України від 1 березня 1991 р. (із змінами, внесеними згідно із Законами України від 18 грудня 1991 р.; 17 листопада 1992 р.; 14 жовтня 1994 р.; 22 грудня 1995 р.; 14 лютого 1996 р.; 17 грудня 1996 р.; 21 листопада 1997 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – №14. – Ст. 170; 1992. – №12. – Ст. 169; 1993. – №2. – Ст. 3; 1994. – №45. – Ст. 408; 1996. – №3. – Ст. 11; 1996. – №9. – Ст. 42; 1997. – №8. – Ст. 62; 1998. – №11-12. – Ст. 44.

5. Про колективні договори і угоди: Закон України від 1 липня 1993 р. (із змінами, внесеними Законом України від 23 січня 1997 р.). *Відомості Верховної Ради України*. 1993. №36. Ст. 361.

6. Про охорону праці: Закон України від 14 жовтня 1992 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. №49. Ст. 668.

7. Про оплату праці: Закон України від 24 березня 1995 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. №17. – Ст. 121.

8. Про відпустки: Закон України від 15 листопада 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. №2. – Ст. 4.

9. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів): Закон України від 3 березня 1998 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. №34. Ст. 227.

10. Терела Г. В. Трудове право: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення. Полтава: ПУЕТ, 2016. 325с.

Додаткова

11. Трудове право України: підручник / За ред. Н.Б. Болотіної, Г.І. Чанишевої. Київ: Т-во "Знання", КОО, 2012. 564с.

12. Болотіна Н.Б. Трудове право України: підручник. Київ: Знання, 2008. 860 с.

13. Шульженко І.В. Трудове право: навч. посіб. Донецьк: ДонНУЕТ, 2010. 185с.

14. Трудове право: навч. посіб. для студ. екон. спец. / під ред. С. В. Дрожжина, І. В. Ширкова. Донецьк : ДонНУЕТ, 2009. 163 с.

Інформаційні ресурси

15. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України: веб-сайт URL: <http://www.portal.rada.gov.ua> .

16. Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України: веб-сайт URL: <http://www.kmu.gov.ua> .

17. Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України: веб-сайт URL: <http://www.minjust.gov.ua>.

18. Офіційний веб-сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського: веб-сайт URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.

19. Офіційний веб-сайт Національної парламентської бібліотеки України: веб-сайт URL: <http://www.catalogue.nplu.org>.

**Семінар 8 «Захист трудових прав.
Індивідуальні і колективні трудові спори»
Семінар – дискусія**

Методи контролю: фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання задач та ситуацій

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацювати питання

Судовий порядок розгляду індивідуальних трудових спорів.

Особливості розгляду трудових спорів деяких категорій працівників (суддів, прокурорсько-слідчих працівників).

Порядок поновлення працівника на роботі.

3. Розв'язати тестові завдання.

1. Вкажіть строк, протягом якого працівник може оскаржити звільнення до суду

- A. один місяць
- B. три місяці
- C. один рік
- D. три роки [10]

2. Індивідуальні трудові спори розглядаються

- A. адміністративними комісіями місцевих рад
- B. господарським судом
- C. адміністративним судом
- D. районним (міським) судом [10]

3. Комісія по трудових спорах зобов'язана розглянути трудовий спір

- A. у 3-денний строк
- B. у 5-денний строк
- C. у 7-денний строк
- D. у 10-денний строк [10]

4. Комісії з трудових спорів обираються

A. на підприємствах, в установах, організаціях з числом працюючих не менше 15 чоловік

B. на будь-якому підприємстві, установі, де працює 10 і більше чоловік

C. на будь-якому підприємстві, установі, де працює 20 і більше чоловік

D. за рішенням трудового колективу незалежно від кількості працюючих [10]

5. Рішення про поновлення на роботі незаконно переведеного на іншу роботу працівника, прийняте органом, який розглядає трудовий спір

- A. підлягає виконанню через 10 днів після його винесення
- B. підлягає виконанню негайно
- C. підлягає виконанню через один місяць із дня винесення
- D. підлягає виконанню з моменту поновлення працівника [10]

Список рекомендованої літератури
Основна

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. №30.
2. Кодекс законів про працю України. Київ, 1996.
3. Кодекс законів про працю України з постатейними матеріалами / Відп. ред. В. М. Вакуленко, О. П. Товстенко. Київ: Юрінком Інтер, 1997. 1040 с.
4. Про зайнятість населення: Закон України від 1 березня 1991 р. (із змінами, внесеними згідно із Законами України від 18 грудня 1991 р.; 17 листопада 1992 р.; 14 жовтня 1994 р.; 22 грудня 1995 р.; 14 лютого 1996 р.; 17 грудня 1996 р.; 21 листопада 1997 р.) // *Відомості Верховної Ради України*. – 1991. – №14. – Ст. 170; 1992. – №12. – Ст. 169; 1993. – №2. – Ст. 3; 1994. – №45. – Ст. 408; 1996. – №3. – Ст. 11; 1996. – №9. – Ст. 42; 1997. – №8. – Ст. 62; 1998. – №11-12. – Ст. 44.
5. Про колективні договори і угоди: Закон України від 1 липня 1993 р. (із змінами, внесеними Законом України від 23 січня 1997 р.). *Відомості Верховної Ради України*. 1993. №36. Ст. 361.
6. Про охорону праці: Закон України від 14 жовтня 1992 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. №49. Ст. 668.
7. Про оплату праці: Закон України від 24 березня 1995 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. №17. – Ст. 121.
8. Про відпустки: Закон України від 15 листопада 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. №2. – Ст. 4.
9. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів): Закон України від 3 березня 1998 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. №34. Ст. 227.
10. Терела Г. В. Трудове право: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення. Полтава: ПУЕТ, 2016. 325с.

Додаткова

11. Трудове право України: підручник / За ред. Н.Б. Болотіної, Г.І. Чанишевої. Київ: Т-во "Знання", КОО, 2012. 564с.
12. Болотіна Н.Б. Трудове право України: підручник. Київ: Знання, 2008. 860 с.
13. Шульженко І.В. Трудове право: навч. посіб. Донецьк: ДонНУЕТ, 2010. 185с.
14. Трудове право: навч. посіб. для студ. екон. спец. / під ред. С. В. Дрожжина, І. В. Ширкова. Донецьк : ДонНУЕТ, 2009. 163 с.

Інформаційні ресурси

15. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України: веб-сайт URL: <http://www.portal.rada.gov.ua> .

16. Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України: веб-сайт URL: <http://www.kmu.gov.ua> .

17. Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України: веб-сайт URL: <http://www.minjust.gov.ua>.

18. Офіційний веб-сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського: веб-сайт URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.

19. Офіційний веб-сайт Національної парламентської бібліотеки України: веб-сайт URL: <http://www.catalogue.nplu.org>.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2
ТРУДОВИЙ ДОГОВІР, РОБОЧИЙ ЧАС, ЧАС ВІДПОЧИНКУ ТА
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОПЛАТИ, ОХОРОНИ ПРАЦІ

Семінар 9 «Поняття трудового договору, види трудового договору»
Семінар - розгорнута бесіда

Методи контролю: фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання задач та ситуацій

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацювати питання

Трудовий договір з молодим спеціалістом

Трудовий договір про надомну роботу

Трудовий договір з державним службовцем [10]

3. Розв'язати тестові завдання.

1. Трудовий договір

A. акт соціального партнерства

B. система зобов'язань працівника перед роботодавцем

C. система зобов'язань роботодавця перед працівником

D. двостороння угода між роботодавцем та працівником [10]

2. Що є особливою формою трудового договору, що визначає його зміст

A. контракт

B. трудова угода

C. колективний договір

D. усі передбачені випадки [10]

3. Сфера застосування контракту визначається

A. законодавством України

B. тільки законами України

C. законами та локальними нормативними актами

D. колективними договорами [10]

4. Розрізняють такі види сумісництва

A. внутрішнє і зовнішнє

B. основне та додаткове

C. загальне і спеціальне

D. загальне і особливе [10]

5. Трудовий договір може бути

- A. безстроковим, що укладається на невизначений строк
- B. на визначений строк, встановлений за погодженням сторін
- C. таким, що укладається на час виконання певної роботи
- D. усі відповіді правильні [10]

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. №30.
2. Кодекс законів про працю України. Київ, 1996.
3. Кодекс законів про працю України з постатейними матеріалами / Відп. ред. В. М. Вакуленко, О. П. Товстенко. Київ: Юрінком Інтер, 1997. 1040 с.
4. Про зайнятість населення: Закон України від 1 березня 1991 р. (із змінами, внесеними згідно із Законами України від 18 грудня 1991 р.; 17 листопада 1992 р.; 14 жовтня 1994 р.; 22 грудня 1995 р.; 14 лютого 1996 р.; 17 грудня 1996 р.; 21 листопада 1997 р.) // *Відомості Верховної Ради України*. – 1991. – №14. – Ст. 170; 1992. – №12. – Ст. 169; 1993. – №2. – Ст. 3; 1994. – №45. – Ст. 408; 1996. – №3. – Ст. 11; 1996. – №9. – Ст. 42; 1997. – №8. – Ст. 62; 1998. – №11-12. – Ст. 44.
5. Про колективні договори і угоди: Закон України від 1 липня 1993 р. (із змінами, внесеними Законом України від 23 січня 1997 р.). *Відомості Верховної Ради України*. 1993. №36. Ст. 361.
6. Про охорону праці: Закон України від 14 жовтня 1992 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. №49. Ст. 668.
7. Про оплату праці: Закон України від 24 березня 1995 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. №17. – Ст. 121.
8. Про відпустки: Закон України від 15 листопада 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. №2. – Ст. 4.
9. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів): Закон України від 3 березня 1998 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. №34. Ст. 227.
10. Терела Г. В. Трудове право: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення. Полтава: ПУЕТ, 2016. 325с.

Додаткова

11. Трудове право України: підручник / За ред. Н.Б. Болотіної, Г.І. Чанишевої. Київ: Т-во "Знання", КОО, 2012. 564с.
12. Болотіна Н.Б. Трудове право України: підручник. Київ: Знання, 2008. 860 с.
13. Шульженко І.В. Трудове право: навч. посіб. Донецьк: ДонНУЕТ, 2010. 185с.
14. Трудове право: навч. посіб. для студ. екон. спец. / під ред. С. В. Дрожжина, І. В. Ширкова. Донецьк : ДонНУЕТ, 2009. 163 с.

Інформаційні ресурси

15. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України: веб-сайт URL: <http://www.portal.rada.gov.ua> .

16. Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України: веб-сайт URL: <http://www.kmu.gov.ua> .

17. Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України: веб-сайт URL: <http://www.minjust.gov.ua>.

18. Офіційний веб-сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського: веб-сайт URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.

19. Офіційний веб-сайт Національної парламентської бібліотеки України: веб-сайт URL: <http://www.catalogue.nplu.org>.

Семінар 10 «Види трудового договору» Семінар - запитань і відповідей

Методи контролю: фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання задач та ситуацій

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацювати питання

Трудовий договір про сумісництво та трудовий договір про суміщення професій і посад.

Трудовий договір з роботодавцем-фізичною особою.

Трудовий договір з працівником-мігрантом [10].

3. Розв'язати тестові завдання.

1. Договір про тимчасову роботу укладається

А. на строк до 2 місяців, а для заміщення тимчасово відсутніх працівників, – до 4 місяців

В. на строк до 1 місяця, а для заміщення тимчасово відсутніх працівників, – до 2 місяців

С. на строк до 1 місяця, а для заміщення тимчасово відсутніх працівників, – до 3 місяців

Д. на строк до 1 місяця, а для заміщення тимчасово відсутніх працівників, – до 4 місяців [10]

2. Строковий трудовий договір укладається у випадках

А. коли трудові правовідносини не можуть бути встановлені на невизначений строк з урахуванням характеру наступної роботи

В. коли це передбачено колективним договором

С. укладення трудового договору за сумісництвом

Д. укладення трудового договору з фізичною особою [10]

3. Строковий трудовий договір укладається у випадках

- A. коли трудові відносини не можуть бути встановлені на невизначений строк з урахуванням характеру наступної роботи
- B. коли це передбачено колективним договором
- C. коли трудові відносини не можуть бути встановлені на невизначений строк з урахуванням умов виконання наступної роботи
- D. укладення трудового договору за сумісництвом [10]

4. Забороняється працювати за сумісництвом

- A. державним службовцям
- B. прокурорським працівникам
- C. лікарям
- D. суддям [10]

5. Посадові особи місцевого самоврядування не мають права виконувати роботу на умовах сумісництва, крім

- A. виконання роботи на умовах цивільно-правового договору
- B. викладацької діяльності
- C. роботи на невиборних посадах
- D. наукової діяльності [10]

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. №30.
2. Кодекс законів про працю України. Київ, 1996.
3. Кодекс законів про працю України з постатейними матеріалами / Відп. ред. В. М. Вакуленко, О. П. Товстенко. Київ: Юрінком Інтер, 1997. 1040 с.
4. Про зайнятість населення: Закон України від 1 березня 1991 р. (із змінами, внесеними згідно із Законами України від 18 грудня 1991 р.; 17 листопада 1992 р.; 14 жовтня 1994 р.; 22 грудня 1995 р.; 14 лютого 1996 р.; 17 грудня 1996 р.; 21 листопада 1997 р.) // *Відомості Верховної Ради України*. – 1991. – №14. – Ст. 170; 1992. – №12. – Ст. 169; 1993. – №2. – Ст. 3; 1994. – №45. – Ст. 408; 1996. – №3. – Ст. 11; 1996. – №9. – Ст. 42; 1997. – №8. – Ст. 62; 1998. – №11-12. – Ст. 44.
5. Про колективні договори і угоди: Закон України від 1 липня 1993 р. (із змінами, внесеними Законом України від 23 січня 1997 р.). *Відомості Верховної Ради України*. 1993. №36. Ст. 361.
6. Про охорону праці: Закон України від 14 жовтня 1992 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. №49. Ст. 668.
7. Про оплату праці: Закон України від 24 березня 1995 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. №17. – Ст. 121.
8. Про відпустки: Закон України від 15 листопада 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. №2. – Ст. 4.
9. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів): Закон України від 3 березня 1998 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1998.

№34. Ст. 227.

10. Терела Г. В. Трудове право: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення. Полтава: ПУЕТ, 2016. 325с.

Додаткова

11. Трудове право України: підручник / За ред. Н.Б. Болотіної, Г.І. Чанишевої. Київ: Т-во "Знання", КОО, 2012. 564с.

12. Болотіна Н.Б. Трудове право України: підручник. Київ: Знання, 2008. 860 с.

13. Шульженко І.В. Трудове право: навч. посіб. Донецьк: ДонНУЕТ, 2010. 185с.

14. Трудове право: навч. посіб. для студ. екон. спец. / під ред. С. В. Дрожжина, І. В. Ширкова. Донецьк : ДонНУЕТ, 2009. 163 с.

Інформаційні ресурси

15. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України: веб-сайт URL: <http://www.portal.rada.gov.ua> .

16. Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України: веб-сайт URL: <http://www.kmu.gov.ua> .

17. Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України: веб-сайт URL: <http://www.minjust.gov.ua>.

18. Офіційний веб-сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського: веб-сайт URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.

19. Офіційний веб-сайт Національної парламентської бібліотеки України: веб-сайт URL: <http://www.catalogue.nplu.org>.

Семінар 11 «Укладення трудового договору» Семінар запитань і відповідей

Методи контролю: фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання задач та ситуацій

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацювати питання

Поняття та сторони трудового договору.

Форма трудового договору

Зміст трудового договору

Загальний порядок укладення трудового договору [10]

3. Розв'язати тестові завдання.

1. Угода між працівником і роботодавцем, за якою працівник зобов'язується виконувати роботу, визначену цією угодою, з підляганням внутрішньому трудовому розпорядкові, а власник підприємства, установи,

організації або уповноважений ним орган чи фізична особа зобов'язується виплачувати працівникові заробітну плату і забезпечувати умови праці

- A. трудовий договір
- B. колективний договір
- C. трудова угода
- D. угода про умови праці [10]

2. Громадянин України має право самостійно укладати трудовий договір

- A. з 16 років
- B. з 18 років
- C. з 14 років, а в окремих випадках з 16 років
- D. це питання вирішують батьки або профком [10]

3. Трудовий договір укладається у формі

- A. тільки письмовій
- B. залежить від домовленості сторін
- C. переважно в усній
- D. як правило, у письмовій [10]

4. При укладенні трудового договору працівник зобов'язаний подати

- A. відомості про прописку
- B. відомості про національну належність
- C. паспорт або інший документ, що посвідчує особу
- D. відомості про сімейний стан [10]

5. Укладення трудового договору заборонено

- A. якщо за медичним висновком працівникові протипоказаний певний вид роботи за станом здоров'я
- B. якщо працівник не досяг 18 років
- C. якщо немає згоди батьків або осіб, що їх замінюють, стосовно неповнолітніх до 18 років
- D. якщо працівник має групу інвалідності [10]

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. №30.
2. Кодекс законів про працю України. Київ, 1996.
3. Кодекс законів про працю України з постатейними матеріалами / Відп. ред. В. М. Вакуленко, О. П. Товстенко. Київ: Юрінком Інтер, 1997. 1040 с.
4. Про зайнятість населення: Закон України від 1 березня 1991 р. (із змінами, внесеними згідно із Законами України від 18 грудня 1991 р.; 17 листопада 1992 р.; 14 жовтня 1994 р.; 22 грудня 1995 р.; 14 лютого 1996 р.; 17 грудня 1996 р.; 21 листопада 1997 р.) // *Відомості Верховної Ради України*. – 1991. – №14. – Ст. 170; 1992. – №12. – Ст. 169; 1993. – №2. – Ст. 3; 1994. – №45. –

Ст. 408; 1996. - №3. - Ст. 11; 1996. - №9. - Ст. 42; 1997. - №8. - Ст. 62; 1998. - №11-12. - Ст. 44.

5. Про колективні договори і угоди: Закон України від 1 липня 1993 р. (із змінами, внесеними Законом України від 23 січня 1997 р.). *Відомості Верховної Ради України*. 1993. №36. Ст. 361.

6. Про охорону праці: Закон України від 14 жовтня 1992 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. №49. Ст. 668.

7. Про оплату праці: Закон України від 24 березня 1995 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. №17. - Ст. 121.

8. Про відпустки: Закон України від 15 листопада 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. №2. - Ст. 4.

9. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів): Закон України від 3 березня 1998 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. №34. Ст. 227.

10. Терела Г. В. Трудове право: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення. Полтава: ПУЕТ, 2016. 325с.

Додаткова

11. Трудове право України: підручник / За ред. Н.Б. Болотіної, Г.І. Чанишевої. Київ: Т-во "Знання", КОО, 2012. 564с.

12. Болотіна Н.Б. Трудове право України: підручник. Київ: Знання, 2008. 860 с.

13. Шульженко І.В. Трудове право: навч. посіб. Донецьк: ДонНУЕТ, 2010. 185с.

14. Трудове право: навч. посіб. для студ. екон. спец. / під ред. С. В. Дрожжина, І. В. Ширкова. Донецьк : ДонНУЕТ, 2009. 163 с.

Інформаційні ресурси

15. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України: веб-сайт URL: <http://www.portal.rada.gov.ua> .

16. Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України: веб-сайт URL: <http://www.kmu.gov.ua> .

17. Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України: веб-сайт URL: <http://www.minjust.gov.ua>.

18. Офіційний веб-сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського: веб-сайт URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.

19. Офіційний веб-сайт Національної парламентської бібліотеки України: веб-сайт URL: <http://www.catalogue.nplu.org>.

Семінар 12 «Припинення трудового договору» Семінар дискусія

Методи контролю: фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання задач та ситуацій

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацювати питання

Проведення розрахунку при звільненні. Вихідна допомога.

Правові наслідки незаконного переведення та звільнення працівників.

Поняття та випадки відсторонення від роботи. Відмінність між відстороненням від робіт та припиненням трудового договору [10].

3. Розв'язати тестові завдання.

1. Трудовий договір, укладений на невизначений строк, працівник має право розірвати, письмово попередивши власника не менше ніж

A. за тиждень

B. за два тижні

C. за місяць

D. за два місяці [10]

2. Не допускається звільнення працівника з ініціативи роботодавця (крім випадку повної ліквідації підприємства) в період

A. простою підприємства

B. його тимчасової непрацездатності

C. роботи на вахті

D. відсторонення працівника від роботи [10]

3. Роботодавець вправі розірвати трудовий договір з працівником у разі нез'явлення на роботу внаслідок тимчасової непрацездатності

A. протягом більш як 1 місяця підряд

B. протягом більш як 2 місяців підряд

C. протягом більш як 3 місяців підряд

D. протягом більш як 4 місяців підряд [10]

4. У який строк працівник має право розірвати трудовий договір за власним бажанням, якщо роботодавець не дотримується законодавства про працю

A. триденний

B. п'ятиденний

C. семиденний

D. визначений самим працівником [10]

5. Припинення трудового договору з ініціативи роботодавця можливе у разі

A. скорочення чисельності працівників

B. переходу на бригадну форму організації праці

C. раціоналізації робочих місць

Д. перегрупування кадрів [10]

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. №30.
2. Кодекс законів про працю України. Київ, 1996.
3. Кодекс законів про працю України з постатейними матеріалами / Відп. ред. В. М. Вакуленко, О. П. Товстенко. Київ: Юрінком Інтер, 1997. 1040 с.
4. Про зайнятість населення: Закон України від 1 березня 1991 р. (із змінами, внесеними згідно із Законами України від 18 грудня 1991 р.; 17 листопада 1992 р.; 14 жовтня 1994 р.; 22 грудня 1995 р.; 14 лютого 1996 р.; 17 грудня 1996 р.; 21 листопада 1997 р.) // *Відомості Верховної Ради України*. – 1991. – №14. – Ст. 170; 1992. – №12. – Ст. 169; 1993. – №2. – Ст. 3; 1994. – №45. – Ст. 408; 1996. – №3. – Ст. 11; 1996. – №9. – Ст. 42; 1997. – №8. – Ст. 62; 1998. – №11-12. – Ст. 44.
5. Про колективні договори і угоди: Закон України від 1 липня 1993 р. (із змінами, внесеними Законом України від 23 січня 1997 р.). *Відомості Верховної Ради України*. 1993. №36. Ст. 361.
6. Про охорону праці: Закон України від 14 жовтня 1992 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. №49. Ст. 668.
7. Про оплату праці: Закон України від 24 березня 1995 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. №17. – Ст. 121.
8. Про відпустки: Закон України від 15 листопада 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. №2. – Ст. 4.
9. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів): Закон України від 3 березня 1998 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. №34. Ст. 227.
10. Терела Г. В. Трудове право: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення. Полтава: ПУЕТ, 2016. 325с.

Додаткова

11. Трудове право України: підручник / За ред. Н.Б. Болотіної, Г.І. Чанишевої. Київ: Т-во "Знання", КОО, 2012. 564с.
12. Болотіна Н.Б. Трудове право України: підручник. Київ: Знання, 2008. 860 с.
13. Шульженко І.В. Трудове право: навч. посіб. Донецьк: ДонНУЕТ, 2010. 185с.
14. Трудове право: навч. посіб. для студ. екон. спец. / під ред. С. В. Дрожжина, І. В. Ширкова. Донецьк : ДонНУЕТ, 2009. 163 с.

Інформаційні ресурси

15. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України: веб-сайт URL: <http://www.portal.rada.gov.ua> .
16. Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України: веб-сайт URL: <http://www.kmu.gov.ua> .
17. Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України: веб-сайт URL: <http://www.minjust.gov.ua>.

18. Офіційний веб-сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського: веб-сайт URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.

19. Офіційний веб-сайт Національної парламентської бібліотеки України: веб-сайт URL: <http://www.catalogue.nplu.org>.

Семінар 13 «Правове регулювання робочого часу» Семінар - дискусія

Методи контролю: фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання задач та ситуацій

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацювати питання

Поняття робочого часу та його види.

Надурочна робота. Робота понад встановлену тривалість.

Режим робочого часу.

3. Розв'язати тестові завдання.

1. Тривалість робочого часу працівників віком від 16 до 18 років становить

- A. 24 години на тиждень
- B. 36 годин на тиждень
- C. 40 годин на тиждень
- D. 41 година на тиждень [10]

2. Нормальна тривалість робочого часу працівників не може перевищувати

- A. 24 години на тиждень
- B. 36 годин на тиждень
- C. 40 годин на тиждень
- D. 41 годину на тиждень [10]

3. При роботі в нічний час встановлена тривалість роботи (зміни) скорочується на

- A. 0,5 години
- B. 1 годину
- C. 1,5 години
- D. 2 години [10]

4. Власник зобов'язаний встановлювати неповний робочий час на

прохання таких працівників

- A. вагітних жінок
- B. жінок, які мають дітей віком до 16 років
- C. неповнолітніх
- D. в усіх зазначених випадках [10]

5. Залучення інвалідів до надурочних робіт

- A. можливе лише за їх згодою і за умови, що це не суперечить медичним рекомендаціям
- B. не допускається
- C. не допускається без згоди органу місцевого самоврядування
- D. можливе лише за погодженням із органами Фонду захисту інвалідів [10]

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. №30.
2. Кодекс законів про працю України. Київ, 1996.
3. Кодекс законів про працю України з постатейними матеріалами / Відп. ред. В. М. Вакуленко, О. П. Товстенко. Київ: Юрінком Інтер, 1997. 1040 с.
4. Про зайнятість населення: Закон України від 1 березня 1991 р. (із змінами, внесеними згідно із Законами України від 18 грудня 1991 р.; 17 листопада 1992 р.; 14 жовтня 1994 р.; 22 грудня 1995 р.; 14 лютого 1996 р.; 17 грудня 1996 р.; 21 листопада 1997 р.) // *Відомості Верховної Ради України*. – 1991. – №14. – Ст. 170; 1992. – №12. – Ст. 169; 1993. – №2. – Ст. 3; 1994. – №45. – Ст. 408; 1996. – №3. – Ст. 11; 1996. – №9. – Ст. 42; 1997. – №8. – Ст. 62; 1998. – №11-12. – Ст. 44.
5. Про колективні договори і угоди: Закон України від 1 липня 1993 р. (із змінами, внесеними Законом України від 23 січня 1997 р.). *Відомості Верховної Ради України*. 1993. №36. Ст. 361.
6. Про охорону праці: Закон України від 14 жовтня 1992 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. №49. Ст. 668.
7. Про оплату праці: Закон України від 24 березня 1995 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. №17. – Ст. 121.
8. Про відпустки: Закон України від 15 листопада 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. №2. – Ст. 4.
9. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів): Закон України від 3 березня 1998 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. №34. Ст. 227.
10. Терела Г. В. Трудове право: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення. Полтава: ПУЕТ, 2016. 325с.

Додаткова

11. Трудове право України: підручник / За ред. Н.Б. Болотіної, Г.І. Чанишевої. Київ: Т-во "Знання", КОО, 2012. 564с.
12. Болотіна Н.Б. Трудове право України: підручник. Київ: Знання, 2008.

860 с.

13. Шульженко І.В. Трудове право: навч. посіб. Донецьк: ДонНУЕТ, 2010. 185с.

14. Трудове право: навч. посіб. для студ. екон. спец. / під ред. С. В. Дрожжина, І. В. Ширкова. Донецьк : ДонНУЕТ, 2009. 163 с.

Інформаційні ресурси

15. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України: веб-сайт URL: <http://www.portal.rada.gov.ua> .

16. Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України: веб-сайт URL: <http://www.kmu.gov.ua> .

17. Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України: веб-сайт URL: <http://www.minjust.gov.ua>.

18. Офіційний веб-сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського: веб-сайт URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.

19. Офіційний веб-сайт Національної парламентської бібліотеки України: веб-сайт URL: <http://www.catalogue.nplu.org>.

Семінар 14 «Правове регулювання часу відпочинку»

Семінар - розгорнута бесіда

Методи контролю: фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання задач та ситуацій

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацювати питання

Додаткові відпустки у зв'язку з навчанням.

Творча відпустка: поняття, особливості та порядок надання.

Соціальні відпустки.

3. Розв'язати тестові завдання.

1. Загальна тривалість щорічних основної та додаткової відпусток не може перевищувати

A. 45 календарних днів

B. 49 календарних днів

C. 55 календарних днів

D. 59 календарних днів [10]

2. Неповнолітнім працівникам надається щорічна основна відпустка тривалістю

A. 24 календарних днів

- В. 28 календарних днів
- С. 30 календарних днів
- Д. 31 календарний день [10]

3. Тривалість щотижневого безперервного відпочинку працівників повинна становити

- А. не менше 42 годин
- В. не менше 48 годин
- С. не більше 42 годин
- Д. не більше 48 годин [10]

4. Поділ щорічної відпустки на частини будь-якої тривалості допускається на прохання працівника за умови, що основна безперервна її частина становитиме

- А. не менше 7 календарних днів
- В. не менше 10 календарних днів
- С. не менше 14 календарних днів
- Д. не менше 15 календарних днів [10]

5. За сімейними обставинами відпустка без збереження заробітної плати надається працівникам

- А. не більше 10 днів на рік
- В. не більше 14 днів на рік
- С. не більше 15 днів на рік
- Д. не більше 16 днів на рік [10]

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. №30.
2. Кодекс законів про працю України. Київ, 1996.
3. Кодекс законів про працю України з постатейними матеріалами / Відп. ред. В. М. Вакуленко, О. П. Товстенко. Київ: Юрінком Інтер, 1997. 1040 с.
4. Про зайнятість населення: Закон України від 1 березня 1991 р. (із змінами, внесеними згідно із Законами України від 18 грудня 1991 р.; 17 листопада 1992 р.; 14 жовтня 1994 р.; 22 грудня 1995 р.; 14 лютого 1996 р.; 17 грудня 1996 р.; 21 листопада 1997 р.) // *Відомості Верховної Ради України*. – 1991. – №14. – Ст. 170; 1992. – №12. – Ст. 169; 1993. – №2. – Ст. 3; 1994. – №45. – Ст. 408; 1996. – №3. – Ст. 11; 1996. – №9. – Ст. 42; 1997. – №8. – Ст. 62; 1998. – №11-12. – Ст. 44.
5. Про колективні договори і угоди: Закон України від 1 липня 1993 р. (із змінами, внесеними Законом України від 23 січня 1997 р.). *Відомості Верховної Ради України*. 1993. №36. Ст. 361.
6. Про охорону праці: Закон України від 14 жовтня 1992 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. №49. Ст. 668.
7. Про оплату праці: Закон України від 24 березня 1995 р. *Відомості*

Верховної Ради України. 1995. №17. - Ст. 121.

8. Про відпустки: Закон України від 15 листопада 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. №2. - Ст. 4.

9. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфлікті): Закон України від 3 березня 1998 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. №34. Ст. 227.

10. Терела Г. В. Трудове право: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення. Полтава: ПУЕТ, 2016. 325с.

Додаткова

11. Трудове право України: підручник / За ред. Н.Б. Болотіної, Г.І. Чанишевої. Київ: Т-во "Знання", КОО, 2012. 564с.

12. Болотіна Н.Б. Трудове право України: підручник. Київ: Знання, 2008. 860 с.

13. Шульженко І.В. Трудове право: навч. посіб. Донецьк: ДонНУЕТ, 2010. 185с.

14. Трудове право: навч. посіб. для студ. екон. спец. / під ред. С. В. Дрожжина, І. В. Ширкова. Донецьк : ДонНУЕТ, 2009. 163 с.

Інформаційні ресурси

15. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України: веб-сайт URL: <http://www.portal.rada.gov.ua> .

16. Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України: веб-сайт URL: <http://www.kmu.gov.ua> .

17. Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України: веб-сайт URL: <http://www.minjust.gov.ua>.

18. Офіційний веб-сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського: веб-сайт URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.

19. Офіційний веб-сайт Національної парламентської бібліотеки України: веб-сайт URL: <http://www.catalogue.nplu.org>.

Семінар 15 «Правове регулювання оплати праці»

Семінар - розгорнута бесіда

Методи контролю: фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання задач та ситуацій

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацювати питання

Сфери регулювання заробітної плати

Організація оплати праці на підприємстві

Індексація заробітної плати

3. Розв'язати тестові завдання.

1. Винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором роботодавець виплачує працівникові за виконану ним роботу

- A. оплата праці
- B. заробітна плата
- C. гарантійна виплата
- D. компенсаційна винагорода [10]

2. Винагорода за працю понад установлені норми, за трудові успіхи та винахідливість і за особливі умови праці

- A. базова заробітна плата
- B. основна заробітна плата
- C. додаткова заробітна плата
- D. мінімальна заробітна плата [10]

3. Які із наведених виплат не належать до основної заробітної плати

- A. тарифні ставки
- B. посадові оклади
- C. відрядні розцінки
- D. гарантійні виплати [10]

4. У якому джерелі (формі) трудового права України встановлюється конкретний розмір мінімальної заробітної плати

- A. Законі про оплату праці
- B. Генеральній угоді
- C. Кодексі законів про працю України
- D. Законі про Державний бюджет України [10]

5. За погодинною системою оплати праці робота в надурочний час оплачується

- A. в одинарному розмірі годинної ставки
- B. в полуторному розмірі годинної ставки
- C. в подвійному розмірі годинної ставки
- D. в потрійному розмірі годинної ставки [10]

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. №30.
2. Кодекс законів про працю України. Київ, 1996.
3. Кодекс законів про працю України з постатейними матеріалами / Відп. ред. В. М. Вакуленко, О. П. Товстенко. Київ: Юрінком Інтер, 1997. 1040 с.
4. Про зайнятість населення: Закон України від 1 березня 1991 р. (із змінами, внесеними згідно із Законами України від 18 грудня 1991 р.; 17

листопада 1992 р.; 14 жовтня 1994 р.; 22 грудня 1995 р.; 14 лютого 1996 р.; 17 грудня 1996 р.; 21 листопада 1997 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – №14. – Ст. 170; 1992. – №12. – Ст. 169; 1993. – №2. – Ст. 3; 1994. – №45. – Ст. 408; 1996. – №3. – Ст. 11; 1996. – №9. – Ст. 42; 1997. – №8. – Ст. 62; 1998. – №11-12. – Ст. 44.

5. Про колективні договори і угоди: Закон України від 1 липня 1993 р. (із змінами, внесеними Законом України від 23 січня 1997 р.). *Відомості Верховної Ради України*. 1993. №36. Ст. 361.

6. Про охорону праці: Закон України від 14 жовтня 1992 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. №49. Ст. 668.

7. Про оплату праці: Закон України від 24 березня 1995 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. №17. – Ст. 121.

8. Про відпустки: Закон України від 15 листопада 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. №2. – Ст. 4.

9. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів): Закон України від 3 березня 1998 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. №34. Ст. 227.

10. Терела Г. В. Трудове право: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення. Полтава: ПУЕТ, 2016. 325с.

Додаткова

11. Трудове право України: підручник / За ред. Н.Б. Болотіної, Г.І. Чанишевої. Київ: Т-во "Знання", КОО, 2012. 564с.

12. Болотіна Н.Б. Трудове право України: підручник. Київ: Знання, 2008. 860 с.

13. Шульженко І.В. Трудове право: навч. посіб. Донецьк: ДонНУЕТ, 2010. 185с.

14. Трудове право: навч. посіб. для студ. екон. спец. / під ред. С. В. Дрожжина, І. В. Ширкова. Донецьк : ДонНУЕТ, 2009. 163 с.

Інформаційні ресурси

15. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України: веб-сайт URL: <http://www.portal.rada.gov.ua> .

16. Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України: веб-сайт URL: <http://www.kmu.gov.ua> .

17. Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України: веб-сайт URL: <http://www.minjust.gov.ua>.

18. Офіційний веб-сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського: веб-сайт URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.

19. Офіційний веб-сайт Національної парламентської бібліотеки України: веб-сайт URL: <http://www.catalogue.nplu.org>.

Семінар 16 «Порядок виплати заробітної плати»

Семінар - дискусія

Методи контролю: фронтальне та індивідуальне опитування,

розв'язання задач та ситуацій

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацювати питання

Тарифна система оплати праці та її елементи.

Порядок виплати заробітної плати

Гарантійні і компенсаційні виплати

3. Розв'язати тестові завдання.

1. Встановлений законами та іншими нормативно-правовими актами України механізм підвищення грошових доходів населення, що дає можливість частково або повністю відшкодувати подорожчання споживчих товарів і послуг

A. соціальна допомога

B. індексація грошових доходів населення

C. соціальний кредит

D. інфляція [10]

2. Які із наведених виплат не належать до основної заробітної плати

A. тарифні ставки

B. посадові оклади

C. відрядні розцінки

D. гарантійні виплати [10]

3. У якому джерелі (формі) трудового права України встановлюється конкретний розмір мінімальної заробітної плати

A. Законі про оплату праці

B. Генеральній угоді

C. Кодексі законів про працю України

D. Законі про Державний бюджет України [10]

4. Робота у нічний час оплачується у підвищеному розмірі, встановлюваному генеральною, галузевою (регіональною) угодами та колективним договором, але не нижче

A. 10 відсотків тарифної ставки (окладу) за кожну годину роботи у нічний час

B. 15 відсотків тарифної ставки (окладу) за кожну годину роботи у нічний час

C. 20 відсотків тарифної ставки (окладу) за кожну годину роботи у нічний час

D. 25 відсотків тарифної ставки (окладу) за кожну годину роботи у нічний час

час [10]

5. Про нові або зміну діючих умов оплати праці в бік погіршення власник або уповноважений ним орган повинен повідомити працівника

- A. не пізніше як за два тижні до їх запровадження або зміни
- B. не пізніше як за місяць до їх запровадження або зміни
- C. не пізніше як за два місяці до їх запровадження або зміни
- D. не пізніше як за три місяці до їх запровадження або зміни [10]

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. №30.
 2. Кодекс законів про працю України. Київ, 1996.
 3. Кодекс законів про працю України з постатейними матеріалами / Відп. ред. В. М. Вакуленко, О. П. Товстенко. Київ: Юрінком Інтер, 1997. 1040 с.
 4. Про зайнятість населення: Закон України від 1 березня 1991 р. (із змінами, внесеними згідно із Законами України від 18 грудня 1991 р.; 17 листопада 1992 р.; 14 жовтня 1994 р.; 22 грудня 1995 р.; 14 лютого 1996 р.; 17 грудня 1996 р.; 21 листопада 1997 р.) // *Відомості Верховної Ради України*. – 1991. – №14. – Ст. 170; 1992. – №12. – Ст. 169; 1993. – №2. – Ст. 3; 1994. – №45. – Ст. 408; 1996. – №3. – Ст. 11; 1996. – №9. – Ст. 42; 1997. – №8. – Ст. 62; 1998. – №11-12. – Ст. 44.
 5. Про колективні договори і угоди: Закон України від 1 липня 1993 р. (із змінами, внесеними Законом України від 23 січня 1997 р.). *Відомості Верховної Ради України*. 1993. №36. Ст. 361.
 6. Про охорону праці: Закон України від 14 жовтня 1992 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. №49. Ст. 668.
 7. Про оплату праці: Закон України від 24 березня 1995 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. №17. – Ст. 121.
 8. Про відпустки: Закон України від 15 листопада 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. №2. – Ст. 4.
 9. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів): Закон України від 3 березня 1998 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. №34. Ст. 227.
 10. Терела Г. В. Трудове право: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення. Полтава: ПУЕТ, 2016. 325с.
- Додаткова
11. Трудове право України: підручник / За ред. Н.Б. Болотіної, Г.І. Чанишевої. Київ: Т-во "Знання", КОО, 2012. 564с.
 12. Болотіна Н.Б. Трудове право України: підручник. Київ: Знання, 2008. 860 с.
 13. Шульженко І.В. Трудове право: навч. посіб. Донецьк: ДонНУЕТ, 2010. 185с.
 14. Трудове право: навч. посіб. для студ. екон. спец. / під ред. С. В.

Дрожжина, І. В. Ширкова. Донецьк : ДонНУЕТ, 2009. 163 с.

Інформаційні ресурси

15. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України: веб-сайт URL: <http://www.portal.rada.gov.ua> .

16. Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України: веб-сайт URL: <http://www.kmu.gov.ua> .

17. Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України: веб-сайт URL: <http://www.minjust.gov.ua>.

18. Офіційний веб-сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського: веб-сайт URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.

19. Офіційний веб-сайт Національної парламентської бібліотеки України: веб-сайт URL: <http://www.catalogue.nplu.org>.

ГЛОСАРІЙ

Арбітр – підготовлена Національною службою посередництва й примирення особа, яка в разі залучення її сторонами колективного трудового спору (конфлікту) до участі в роботі трудового арбітражу набуває статусу члена трудового арбітражу та має право розгляду колективного трудового спору (конфлікту) з метою його вирішення.

Безробітні – громадяни працездатного віку, які через відсутність роботи не мають заробітку або інших передбачених законодавством доходів і зареєстровані у державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу, готові та здатні приступити до відповідної роботи.

Безстроковий трудовий договір – трудовий договір, укладений на невизначений термін.

Вакансія – вільна посада (робоче місце), на яку може бути працевлаштована особа.

Вахтовий режим роботи – це особлива форма організації робіт, базована на використанні трудових ресурсів поза місцем їх постійного перебування за умови, коли не може бути забезпечене щоденне повернення працівників до місця проживання.

Відсторонення працівника від роботи – це тимчасове припинення працівником своїх трудових обов'язків за рішенням уповноважених на це органів, як правило, з одночасним припиненням виплати заробітної плати, яке може мати місце тільки у випадках, встановлених законодавством.

Вільно обрана зайнятість – реалізація права громадянина вільно обирати вид діяльності, не заборонений законом (зокрема такий, що не пов'язаний з виконанням оплачуваної роботи), а також професію та місце роботи відповідно до своїх здібностей і потреб

Внутрішній трудовий розпорядок – це система відносин, яка регулюється нормами трудового права, і яка складається всередині трудового колективу підприємства, установи, організації, незалежно від форм власності, при виконанні виробничих завдань і яка забезпечує здійснення суб'єктивних прав та виконання обов'язків усіма учасниками трудового процесу.

Джерела трудового права – це спосіб вираження норм права, що призначені регулювати трудові та інші суспільні відносини, пов'язані із застосуванням і організацією найманої праці.

Дисципліна праці – сукупність нормативно-правових приписів, які регулюють обов'язки сторін трудових правовідносин, спрямованих на забезпечення належного процесу праці.

Дисциплінарна відповідальність – обов'язок порушника трудової дисципліни притерпіти негативні наслідки правового, організаційного чи матеріального характеру.

Дисциплінарне стягнення – заходи правового впливу до порушників трудової дисципліни, що зобов'язують їх притерпіти негативні правові наслідки.

Дисциплінарний проступок – протиправне, винне невиконання або

неналежне виконання працівником покладених на нього трудових обов'язків.

Допомога по вагітності та пологах – це грошова виплата за рахунок коштів соціального страхування, яка компенсує втрату заробітної плати (доходу) працівниці за період відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами.

Допомога по тимчасовій непрацездатності – це грошова виплата за рахунок коштів соціального страхування, яка компенсує втрачений працівником заробіток при тимчасовому звільненні від роботи у зв'язку з хворобою або з інших передбачених законодавством соціально значущих причин.

Допомоги – грошові виплати, призначені громадянам щомісяця, періодично або одноразово у встановлених законодавством випадках з метою відшкодування втраченого заробітку або додаткової матеріальної підтримки.

Зайнятість – не заборонена законодавством діяльність осіб, пов'язана із задоволенням їх особистих та суспільних потреб з метою одержання доходу (заробітної плати) у грошовій або іншій формі, а також діяльність членів однієї сім'ї, які здійснюють господарську діяльність або працюють у суб'єктів господарювання, заснованих на їх власності, у тому числі безоплатно.

Заміщення – це виконання працівником разом зі своєю основною роботою, обумовленою трудовим договором, обов'язків тимчасово відсутнього працівника.

Зареєстрований безробітний – особа працездатного віку, яка зареєстрована в територіальному органі центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції, як безробітна і готова та здатна приступити до роботи.

Заробітна плата – винагорода за працю в залежності від кваліфікації працівника, складності, кількості, якості та умов виконаної роботи, а також виплати компенсаційного та стимулюючого характеру.

Заробітна плата додаткова – це винагорода за працю понад установлені норми, за трудові успіхи та винахідливість і за особливі умови праці. Вона включає доплати, надбавки, гарантійні та компенсаційні виплати, передбачені чинним законодавством, премії, пов'язані з виконанням виробничих завдань і функцій.

Заробітна плата основна – це винагорода за виконану роботу відповідно до встановлених норм праці (норм часу, виробітку, обслуговування, посадових обов'язків). Вона встановлюється у вигляді тарифних ставок (окладів) і відрядних розцінок для робітників та посадових окладів для службовців.

Зміст трудових правовідносин – це обсяг взаємних суб'єктивних трудових прав та обов'язків учасників трудових правовідносин.

Інвалідність - міра втрати здоров'я та обмеження життєдіяльності, що перешкоджає або позбавляє конкретну особу здатності чи можливості здійснювати діяльність у спосіб та в межах, що вважаються для особи нормальними залежно від вікових, статевих, соціальних і культурних факторів.

Індивідуальні трудові спори – неврегульовані розбіжності між роботодавцем та працівником з питань застосування законів та інших нормативно-правових актів про працю, колективного договору, угоди, а також

умов трудового договору (контракту), про які заявлено у відповідний юрисдикційний орган.

Кваліфікація – це ступінь та вид професійної підготовки, які необхідні для виконання певного роду роботи. Колективний договір – це двосторонній строковий акт, що укладається між власником підприємства (установи, організації) або уповноваженим ним органом (особою), з однієї сторони, і трудовим колективом підприємства, в особі уповноважених представників (органіС. – з другої сторони, про врегулювання виробничих, трудових і соціально-економічних відносин на цьому підприємстві (установі, організації).

Колективні трудові спори (конфлікти) – неврегульовані розбіжності між працівниками та роботодавцями з приводу встановлення нових або зміни існуючих соціально-економічних умов праці та виробничого побуту; укладення чи зміни колективного договору, угоди; виконання колективного договору, угоди або окремих їх положень; невиконання вимог законодавства про працю.

Комісія по трудових спорах – орган для розгляду індивідуальних трудових спорів, що виникають на підприємствах, в установах, організаціях між працівниками з одного боку і роботодавцем, з іншого, за винятком спорів, які згідно з законом підлягають розглядові безпосередньо в судах.

Компетентність працівника (професіоналізм) – це рівень його загальної та професійної підготовки, а також широта професійного світогляду, що дозволяє йому адекватно реагувати на вимоги конкретного робочого місця чи виконуваної роботи, які постійно змінюються. Компетентність людини залежить від її ставлення до своєї роботи, досвіду, старання та вміння поповнювати знання. Компетентність може змінюватись як у бік підвищення, так і в бік зниження.

Контракт – особливий вид трудового договору, в якому строк його дії, права, обов'язки і відповідальність сторін (зокрема матеріальна, умови матеріального забезпечення і організації праці працівника, умови розірвання договору можуть встановлюватися за угодою сторін.

Локальні нормативні акти про працю – нормативні правові акти, які приймаються керівником підприємства, установи, організації незалежно від форм власності за участю працівників або їх представників.

Міжнародна організація праці (МОП) – спеціалізована установа (нині працює при Організації Об'єднаних Націй), утворена в 1919 р., що проголосила своєю метою вивчення й поліпшення умов праці та життя трудящих шляхом вироблення конвенцій та рекомендацій з питань трудового законодавства. Місце перебування - Женева (Швейцарія).

Мінімальна заробітна плата – це законодавчо встановлений розмір заробітної плати за просту, некваліфіковану працю, нижче якого не може провадитися оплата за виконану працівником місячну, годинну норми праці (обсяг робіт). До мінімальної заробітної плати не включаються доплати, надбавки, заохочувальні й компенсаційні виплати. Мінімальна заробітна плата є державною соціальною гарантією, обов'язковою на всій території України для підприємств усіх форм власності й господарювання.

Матеріальна відповідальність – обов'язок працівника відшкодувати

майнову шкоду, яку він спричинив винними протиправними діями (бездіяльністю) власнику підприємства, установи, організації, або роботодавцю - фізичній особі, з якими він перебуває у трудових правовідносинах в порядку та в розмірах, встановлених трудовим законодавством.

Метод трудового права – сукупність прийомів, способів впливу норм права на суспільні відносини, що становлять предмет трудового права.

Молодий працівник – громадянин України віком до 35 років, випускник професійно-технічного або вищого навчального закладу, який у шестимісячний строк після закінчення навчання працевлаштувався самостійно або за направленням навчального закладу чи територіального органу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції, та продовжує працювати протягом трьох років за кваліфікацією, яку він набув під час навчання, в тому числі незалежно від місця першого працевлаштування.

Нагляд і контроль за дотриманням трудового законодавства – функція, яка здійснюється спеціально уповноваженими державними органами, а також громадськими організаціями з метою запобігання та припинення правопорушень у сфері праці.

Надурочні роботи – роботи понад встановлену тривалість робочого часу, які виконуються за розпорядженням роботодавця або з його відома у випадних, встановлених законодавством.

Ненормований робочий день – це особливий режим робочого часу, який встановлюється для певної категорії працівників у випадках неможливості нормування трудового процесу.

Неповна зайнятість – зайнятість працівника на умовах робочого часу, що менший від норми часу, передбаченої законодавством, і може встановлюватися за договором між працівником і роботодавцем з оплатою праці пропорційно відпрацьованому часу або залежно від виробітку.

Норма підлеглих – це розраховані для конкретних організаційнотехнічних умов величини, що визначають оптимальну кількість безпосередньо підпорядкованих одному керівникові працівників.

Норма виробітку – це кількість продукції в натуральних показниках, яку необхідно виробити за одиницю часу в конкретних організаційнотехнічних умовах.

Норма обслуговування – це кількість виробничих об'єктів (машин, механізмів, робочих місць, виробничої площі тощо), які повинен якісно обслуговувати працівник або бригада за одиницю робочого часу.

Норма часу – це кількість робочого часу, об'єктивно необхідна для виконання конкретної роботи (трудової операції) в певних організаційнотехнічних умовах. Розрізняють норми підготовчозавершального часу, часу обслуговування робочого місця, оперативного, штучного, штучно-калькуляційного часу, часу на відпочинок та особисті потреби, часу на партію виробів.

Норма часу обслуговування – це час, встановлений на обслуговування одного конкретного об'єкта. Між нормою обслуговування та нормою часу

обслуговування існує обернено пропорційна залежність.

Норма чисельності – це розрахована для конкретних організаційно-технічних умов кількість працівників певного професійно-кваліфікаційного складу, необхідна для якісного виконання одиниці або певного обсягу роботи за визначений період часу.

Нормативні матеріали (нормативи) – це розроблений науководослідними організаціями комплекс довідкової інформації, необхідної для визначення норм затрат праці для конкретних трудових процесів аналітично-розрахунковим методом. Для розуміння змісту нормативних матеріалів найсуттєвіше значення має їх класифікація за видами: нормативи режимів роботи устаткування; нормативи часу; нормативи обслуговування; нормативи чисельності та нормативи підлеглості.

Норми праці – це складова частина організації праці на підприємстві, активний засіб забезпечення оптимального співвідношення між мірою праці та мірою її оплати, що відповідає вимогам соціальної справедливості в розподілі фонду споживання. Встановлення точних, рівнонапружених норм праці для кожного робочого місця дає можливість об'єктивно визначити розмір трудового внеску окремих колективів і виконавців у загальний результат діяльності підприємства. Це означає, що науково обгрунтовані норми є ефективним засобом позитивної мотивації праці, спрямованої на активізацію трудової віддачі працівників.

Нормовані завдання – це розрахований для конкретних умов асортимент і обсяг роботи, який повинен виконати працівник (колектив) за певний робочий період (зміну, місяць, рік). На відміну від норм виробітку нормовані завдання можуть встановлюватись не лише в натуральних одиницях, але й у нормо-годинах.

Нормування праці – це основа її організації на підприємстві, вид діяльності в управлінні підприємством, спрямований на встановлення оптимальних співвідношень між витратами та результатами праці, а також між чисельністю працівників різних груп і кількістю одиниць обладнання. Основними об'єктами нормування праці є робочий час, обсяг роботи, зона обслуговування, витрати енергії працівників.

Обмежена матеріальна відповідальність – обов'язок працівника відшкодувати шкоду, яку він спричинив роботодавцю у розмірі прямої дійсної шкоди, але не більше свого середнього місячного заробітку.

Організація робочих місць – це підпорядкована цілям виробництва система заходів щодо їх оснащення засобами й предметами праці, планування, розміщення їх у певному порядку, обслуговування й атестації. Конкретний зміст цих заходів визначається характером і спеціалізацією робочого місця, його видом і значенням у виробничому процесі.

Охорона праці – це система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини у процесі трудової діяльності.

Переведення на іншу роботу – це доручення працівникові роботи, що не

відповідає спеціальності, кваліфікації чи посаді, визначеним трудовим договором.

Переміщення – це доручення працівникові роботи у межах спеціальності, кваліфікації чи посади, обумовлених трудовим договором, але на іншому робочому місці чи в іншому структурному підрозділі в тій же місцевості, на іншому механізмі або агрегаті на тому ж підприємстві.

Підстави виникнення трудових правовідносин – передбачені нормами права юридичні факти – правомірні, узгоджені, усвідомлені дії роботодавця і фізичної особи, яка влаштовується на роботу, що виражають їх вільне волевиявлення, та спрямовані на встановлення трудових правовідносин між ними.

Повна зайнятість – зайнятість працівника за нормою робочого часу, передбаченою згідно із законодавством, колективним або трудовим договором. Повна матеріальна відповідальність – обов'язок працівника відшкодувати шкоду, яку він спричинив роботодавцю в повному розмірі шкоди.

Порядок притягнення працівника до дисциплінарної відповідальності – процедурні дії роботодавця, пов'язані з відібранням письмового пояснення від працівника з приводу порушення ним трудової дисципліни, з вивченням обставин здійснення працівником дисциплінарного проступку, з додержанням строків накладення дисциплінарного стягнення та строків ознайомлення працівника із застосованим до нього дисциплінарним стягненням.

Посада – службове становище працівника, зумовлене колом його прав і обов'язків та характером відповідальності.

Працевлаштування – комплекс правових, економічних та організаційних заходів, спрямованих на забезпечення реалізації права особи на працю.

Працездатні особи – особи віком від 16 років, які проживають на території України і за станом здоров'я здатні до активної трудової діяльності.

Працівник – громадянин України чи іноземний громадянин або особа без громадянства, що перебуває в трудових відносинах із роботодавцем на підставі укладеного трудового договору і завдяки своїй праці виконує певну трудову функцію.

Праця – свідома, цілеспрямована створююча діяльність; прикладання людиною розумових і фізичних зусиль для одержання корисного результату в задоволенні своїх матеріальних і духовних потреб; процес перетворення ресурсів природи в цінності й блага, що здійснюється й керується людиною під дією як зовнішніх стимулів (економічних та адміністративних), так і внутрішніх спонукань.

Предмет трудового права – це сукупність трудових відносин та інших суспільних відносин, пов'язаних з організацією та застосуванням найманої праці, що передують трудовим відносинам, супроводжують їх, або приходять їм на заміну.

Примирна комісія – орган, призначений для вироблення рішення, що може задовольняти сторони колективного трудового спору (конфлікту) та який

складається з представників сторін.

Принципи трудового права – це закріплені в чинному законодавстві провідні ідеї, які виражають суть норм трудового права і головні напрямки політики держави в галузі правового регулювання трудових та інших суспільних відносин, пов'язаних із застосуванням і організацією найманої праці.

Прогоул – відсутність працівника на роботі як протягом усього робочого дня, так і більше трьох годин безперервно або сумарно протягом робочого дня без поважних причин.

Продуктивність праці – це показник її ефективності, результативності, що характеризується співвідношенням обсягу продукції, робіт чи послуг, з одного боку, та кількістю праці, витраченої на виробництво цього обсягу, з іншого боку.

Професійна придатність – важлива характеристика якості робочої сили, що виражається сукупністю й структурою психічних і психофізіологічних особливостей людини, необхідних для досягнення певного рівня ефективності в професійній праці. Професійна придатність розвивається в процесі праці на основі природних даних людини за наявності позитивної професійної мотивації.

Професійна спілка (профспілка) – добровільна неприбуткова громадська організація, що об'єднує громадян, пов'язаних спільними інтересами за родом їх професійної (трудової) діяльності (навчання).

Професія – це загальний вид трудової діяльності, що визначається характером і метою виконуваної роботи (наприклад, лікар, викладач, будівельник, залізничник тощо).

Режим робочого часу – розподіл робочого часу в межах доби або іншого календарного періоду.

Ринок праці – система правових, соціально-трудова, економічних та організаційних відносин, що виникають між особами, які шукають роботу, працівниками, професійними спілками, роботодавцями та їх організаціями, органами державної влади у сфері задоволення потреби працівників у зайнятості, а роботодавців - у найманні працівників відповідно до законодавства.

Роботодавець – власник підприємства, установи, організації незалежно від форм власності, виду діяльності та галузевої належності або уповноважений ним орган чи фізична особа, яка відповідно до законодавства використовує найману працю.

Робоча зміна – це тривалість робочого часу (в годинах та хвилинах) протягом доби, згідно з графіком (розпорядком) роботи.

Робоче місце – це первинна ланка виробництва, зона прикладання праці одного або кількох (якщо робоче місце колективне) виконавців, визначена на основі трудових та інших діючих норм і оснащена необхідними засобами для трудової діяльності.

Робочий тиждень – встановлена законом норма тривалості робочого часу упродовж календарного тижня.

Робочий час – це час, протягом якого працівник згідно правил внутрішнього трудового розпорядку зобов'язаний виконувати свої трудові обов'язки відповідно до законодавства, колективного та трудового договору.

Сезонні роботи – це роботи, які в силу природних чи кліматичних умов виконуються не цілий рік, а протягом певного періоду (сезону), котрий не перевищує шести місяців.

Система трудового права – структура взаємопов'язаних норм, які регулюють відособлену сферу суспільних відносин, що виникають із застосування найманої праці в суспільному житті.

Системи оплати праці – засоби обчислення винагороди за працю, встановленої законодавством та локальними нормативними актами, згідно з її витратами та результатами.

Соціальний захист у разі настання безробіття – комплекс заходів, що передбачений загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням на випадок безробіття та законодавством про зайнятість населення.

Спеціальність – це знання та практичні навички, які необхідні для виконання певної трудової функції в межах даної професії.

Страйк – тимчасове колективне добровільне припинення роботи працівниками (невихід на роботу, невиконання своїх трудових обов'язків) підприємства, установи, організації (структурного підрозділу) з метою вирішення колективного трудового спору (конфлікту).

Суб'єкти трудового права – учасники трудових та інших суспільних відносин, пов'язаних із застосуванням і організацією найманої праці, які мають суб'єктивні права й обов'язки: працівники і власники підприємств або уповноважені ними особи, профспілкові організації, трудові колективи; соціальні партнери; органи з розгляду трудових спорів.

Сумісництво – виконання працівником, крім своєї основної, регулярної оплачуваної роботи на умовах трудового договору у вільний від основної роботи час на тому ж або іншому підприємстві, в установі, організації або у фізичної особи за наймом.

Суміщення професій (посад) – виконання працівником на тому ж підприємстві, в установі, організації разом зі своєю основною роботою, обумовленою трудовим договором, додаткової роботи за іншою професією (посадою) у межах одного і того ж робочого часу з доплатою у розмірах, передбачених колективним договором.

Схеми посадових окладів – це сукупність нормативних матеріалів, що використовуються для організації оплати праці керівників, спеціалістів і службовців залежно від посад, які вони займають, їхньої кваліфікації, умов праці, масштабів і складності виробництва, обсягів, складності й важливості робіт. Особливістю застосування на підприємстві схеми посадових окладів є розробка штатного розкладу.

Тарифна ставка – це виражений у грошовій формі абсолютний розмір оплати праці за одиницю робочого часу. Тарифна ставка робітника першого розряду обумовлюється в колективному договорі й залежить від фінансових можливостей підприємства та від умов оплати, встановлених галузевою та

генеральною тарифними угодами. У будь-якому випадку вона не може бути меншою від законодавчо встановленого розміру мінімальної заробітної плати.

Тимчасові працівники – працівники, прийняті на роботу на строк до двох місяців, а для заміщення тимчасово відсутнього працівника, за яким зберігається місце роботи (посада., – на строк до чотирьох місяців.

Трудова книжка – основний документ про трудову діяльність працівника.

Трудова міграція – переміщення особи, пов'язане з перетинанням державного кордону або меж адміністративно-територіальної одиниці з метою виконання або пошуку роботи.

Трудова праводієздатність – здатність працівника мати трудові права та обов'язки, своїми діями набувати їх і самостійно їх реалізовувати.

Трудове майнове правопорушення – як підстава матеріальної відповідальності полягає у вчиненні працівником проступку, що спричинив матеріальну шкоду власнику підприємства, установи, організації чи роботодавцю-фізичній особі.

Трудове право – це галузь права, що є системою принципів та правових норм, які регулюють трудові та інші суспільні відносини, пов'язані з організацією та застосуванням найманої праці, на підставі поєднання суспільних, колективних і особистих інтересів працівників.

Трудовий арбітраж – орган, який складається із залучених сторонами колективного трудового спору (конфлікту) фахівців, експертів та інших осіб і приймає рішення по суті колективного трудового спору (конфлікту).

Трудовий договір – це угода між працівником і роботодавцем, за якою працівник зобов'язується виконувати роботу, визначену цією угодою, з підляганням внутрішньому трудовому розпорядкові, а роботодавець зобов'язується виплачувати працівникові заробітну плату і забезпечувати умови праці, необхідні для виконання роботи, передбачені законодавством про працю, колективним договором і угодою сторін.

Трудовий колектив підприємства – це об'єднання фізичних осіб, які своєю працею беруть участь в його діяльності на основі трудового договору (контракту, угоди), а також інших форм, що регулюють трудові відносини працівника з підприємством.

Трудові правовідносини – це індивідуальні двосторонні відплатні відносини працівника і роботодавця, що виникають внаслідок укладення трудового договору про виконання працівником роботи за певною трудовою функцією з підпорядкуванням внутрішньому трудовому розпорядку і надання йому цієї роботи роботодавцем на умовах, визначених законодавством про працю, локальними актами, трудовим договором.

Трудові спори – це розбіжності, які виникають між суб'єктами трудового права з приводу застосування трудового законодавства або встановлення нових умов праці і які передані на розгляд відповідного органу, уповноваженого державою приймати обов'язкові для сторін рішення.

Умови матеріальної відповідальності – пряма дійсна шкода, протиправність поведінки, винні дії працівника, необхідний причинний зв'язок

між порушенням обов'язків та шкодою.

Умови праці – це сукупність факторів виробничого середовища, що впливають на здоров'я чи працездатність людини в процесі праці. Вивчення умов праці на конкретному підприємстві проводиться передусім для їх поліпшення, а якщо це неможливо - для компенсації працівникам шкідливого впливу умов праці на їхнє здоров'я у грошовій або іншій формі.

Час відпочинку – це час, протягом якого працівник, згідно законодавства та інших локальних нормативних актів, вільний від виконання трудових обов'язків і який він має право використовувати на власний розсуд.

Часткове безробіття – вимушене тимчасове скорочення передбаченої законодавством тривалості робочого часу у зв'язку із зупиненням (скороченням) виробництва продукції з причин економічного, технологічного і структурного характеру без припинення трудових відносин.

Штатний розклад – внутрішній нормативний документ підприємства, де зазначено перелік посад, що є на цьому підприємстві, чисельність працівників за кожною з них і розміри їхніх місячних посадових окладів.

Щорічна відпустка – це час відпочинку, який обчислюється в календарних днях і надається працівникам зі збереженням місця роботи і заробітної плати.

Навчальне видання

Василевич Віолетта Юріївна

Кафедра економіки та бізнесу

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ
ТРУДОВЕ ПРАВО**

Формат 60×84/8. Ум. др. арк. 3,2

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського
50042, Дніпропетровська обл.,
м. Кривий Ріг, вул. Курчатова, 13.
Свідоцтво суб'єкта видавничої
справи ДК № 4929 від 07.07.2015 р.